gával a tengerentúlra. A dánok természetesen minden ajánlatot elereszettek a fülük mellett, úgy érezték, a bronzsellő előadása felérne a hazaárulással.

Egyszer aztán, egészen pontosan 1964. április 25-ére virradó éjjel borzalmas dolog történt. Ismeretlen tettesek az éjszaka sötétjében lefűrészelték, és ellopták a szobor fejét. Futótűzként terjedt a hír: megölték a hableányt, a „Miss Dániát" lefejezték! Az egész város kizúdult a tengerpartra, és döbbenten, felháborodottan nézte a megcsonkított szobrot. Ki követhette el ezt a barbárságot?

Megmozdult az egész rendőri apparátus. Először háromezer, majd hétezer korona jutalmat ígértek annak, aki a tettes nyomára vezet.

Dánia gyászolt. A sajtó, a televízió naponta hírt adott a szomorú szenzációról és a nyomozás helyzetéről. Közben a hableány testét lepelbe burkolták, teherautóra rakták, és elszállították egy szobrászműhelybe. Senkinek semmi kétsége nem volt afelől, hogy a szobrot helyre kell állítani. Igen ám, de hogyan? A szoborfej rekonstruálásához pontos másolatra lenne szükség. Nosza, elkezdték a kutatást, a keresést és nem is hiába. A koppenhágai Képzőművészeti Múzeumban találtak egy gipszmásolatot, amit annak idején maga a mester, Edvard Eriksen készített Megkezdődhetett tehát a restaurálás. A fej elkészítését a szobor öntőmesterének fiára bízták, aki több mint egy hónapon át, szinte éjjel-nappal dolgozott.

Aztán eljött a ceremónia napja. Hatalmas, ünneplő tömeg gyűlt össze a rakparton, hogy szemtanúja legyen a szobor újjászületésének. Amikor a hableányt visszaültették régi helyére, a tengerből kiálló sziklára, a tömeg üdvrivalgásban tört ki, és virágesővel árasztotta el kedvencét. A boldog szemtanúk között ott állt az akkor már 85 esztendős Eline Eriksen, és meghatottan nézte a szobrot, amely számára nem a hableány volt, hanem saját hajdani ifjúsága.

Az ember törékeny és múlandó, ezért talál ki magának begyűjthető csillagokat, fölemelhető hegyeket, lebegő tündérmeséket és szobrokat, amelyek bronzkeményen és örök fiatalon dacolnak betegséggel, halállal, elmúlással.

Elina Eriksen rég a föld alatt pihen már, ám ifjúi szépsége ott sugárzik a tengerparti sziklán. Igaz, sokan nem tudják, a jövőben pedig még kevesebben fogják tudni, hogy Andersen meseszövő képzeletén, s a ma is látható koppenhágai bronzszobrocskán kívül a valóságban is élt. Egy hableány, aki alakját, tűnődő, szép arcvonásait odaadta a mesének, mert tudta; örökkévalóságot csak a mesében létezik.

Magyar Katalin

A legtöbb nagyvárosról eszünkbe jut valami figyelemre méltó érdekesség. Barcelona kikötőjében például ott áll Kolumbusz hajója. New York éppoly büszke az óriási szabadságszoborra, mint Koppenhága a hableányra. Ha azt mondom, Big Ben, mindjárt London jut eszedbe. Ahány város, annyi jelkép, annyi különlegesség, annyi hangulat. Te melyikre lennél leginkább kíváncsi? Tudsz-e olyasmiről, ami szűkebb környezeted jelképe is lehetne?

PÁLYAVÁLASZTÓ FIATALOK!

A PAMUTTEXTILMŰVEK BUDAI GYÁRA az 1988—1989-es tanévre felvesz általános iskolát végzett lányokat fonó és szövő; fiúkat textilgépszerelő, lakatos, villanyszerelő, esztergályos szakmunkástanulónak.

A tanulmányi idő három év. Felvételi vizsga nincs!

Ösztöndíj: a tanulmányi ösztöndíj az eredménytől függően 500—960 Ft; a társadalmi ösztöndíj egységesen 500 Ft havonta +100, 150, 200 Ft tanulmányi pótlék.

Juttatások:

— 5 Ft térítésért teljes ellátás (napi háromszori étkezés); — ingyenes kollégiumi elhelyezés; — iskolaköpenyt, füzetcsomagot, tankönyvet, munkaruhát térítésmentesen adunk; — évente kedvezményes vásárlás a gyár termékeiből; — a tanulók részére 50%-os utazási kedvezményt biztosítunk; — a harmadéves tanulókat teljesítménybérben foglalkoztatjuk.

A szakmunkásvizsga után jó kereseti lehetőség! A lányokat 160 Ft-os térítés ellenében modern leányszállókon, a fiúkat gyári albérletben helyezzük el.

A továbbtanulásra szakirányú középiskolában lehetőséget biztosítunk.

PATEX

Jelentkezés:
PTM Központ
1. sz. Gyára,
személyzeti osztály,
Budapest, pf.: 43. 1502.
Telefon: 662-688.

FIATALOK, FIGYELEM!

A BUDAPRINT Magyar Pamutipar általános iskolát végző **lányokat fonó, szövő; fiúkat textilgépszerelő, géplakatos, villanyszerelő és csőszerelő** szakmunkástanulónak iskoláz be az 1988/89-es tanévre.
Felvételi vizsga nincs. Tanulóidő: 3 év.
Tanulmányi ösztöndíj: 50—750 Ft/hó a tanulmányi előmeneteltől függően. A III. évben szakmunkásbér: 2500—3500 Ft/hó.
Társadalmi ösztöndíj: tanulmányi szerződés alapján, a tanulmányi eredménytől függően: 500—750 Ft/hó.
Kollégiumi elhelyezést, teljes ellátást és egyéb juttatásokat biztosítunk tanulóink részére.
Kereseti lehetőség a szakmunkásvizsga után:
— lányoknak 5500—8500 Ft/hó;
— fiúknak 5200—6700 Ft/hó.
Jelentkezni lehet munkanapokon 7—15 óráig.
Levélre részletes tájékoztatást küldünk.

Címünk:
BUDAPRINT
Magyar Pamutipar,
személyzeti-oktatási osztály,
Budapest, Pamutgyár u. 2.
1046.
Telefon: 693-847 vagy
693-11/115-ös mellék.

BUDAPRINT BUDAPEST

LÁNYOK, FIÚK, FIGYELEM!

Ha még nem döntöttétek el, hogy milyen szakmát tanuljatok, fogadjátok meg tanácsunkat, jelentkezzetek **textilkikészítő** szakmunkástanulónak.

E szép szakma egyik ágát, a **textilfestő** és **-kikészítő** szakmát egyaránt ajánljuk lányoknak és fiúknak, másik ágát a **textilnyomó** szakmát csak fiúknak.

Szakmunkástanulóink tanulmányi ösztöndíja 50—800 Ft, a tanulmányi eredménytől és az évrfolyamtól függően. A társadalmi ösztöndíj két részből áll. Alapösztöndíjból, mely havonta 700 Ft, valamint tanulmányi pótlékból, ami a tanulmányi eredménytől függően változik: az alapösztöndíj 30—50%-a lehet. Tanulmányi pótlékot közepes, vagy annál jobb tanulók kaphatnak.

Vidéki tanulóink kollégiumi elhelyezéséről gondoskodunk. Az elméleti oktatás a Than Károly Vegyipari Szakközép- és Szakmunkásképző Intézetben, a gyakorlati oktatás tanműhelyben, majd a vállalat gyáraiban folyik.

Elsőéves tanulóink 1500 Ft értékben ruházkodási segélyt is kapnak.

Érdeklődésre részletes, színes képekkel tarkított tájékoztatót küldünk.

BUDAPRINT BUDAPEST

Jelentkezni, érdeklődni lehet a BUDAPRINT Pamutnyomóipari Vállalat személyzeti és oktatási főosztályán — Budapest III., Fényes Adolf u. 19—21. 1036. T.: 687-834.

HIRDETÉS

PÁLYAVÁLASZTÓ LÁNYOK, FIÚK!

A Budapesti Elektromos Művek az Ipari Minisztérium felügyelete alatt működő közüzemi vállalat. Felelős – ellátási területén belül – a villamosenergia-szolgáltatással kapcsolatos tevékenység végzéséért. Vállalatunk műszaki-gazdasági feladatait három, egymástól jól elkülöníthető tevékenységi csoportba sorolhatjuk.

1. A vállalat kezelésében levő hálózatok, épületek, gépek, berendezések üzemeltetése, a szükséges fenntartási és karbantartási munkák végzése.

2. Energiagazdálkodási tevékenység, ezen belül a fogyasztók energiaigényének kielégítése.

3. Hálózatfejlesztés. Az áramszolgáltatási területen jelentkező hálózatfelszerelési -építési igény kielégítése.

Szakmunkástanulóink képzése főhivatású szakoktatók irányításával tanműhelyekben, illetve az üzemegységeknél folyik. A képzési idő általános iskolai végzettségeknek három év, érettségizetteknek két év. A tanulóévek alatt elsajátítják a villanyszerelő szakma legfontosabb technológiáit.

Szakmunkástanulóink minden őket megillető juttatást – tanulmányi és társadalmi ösztöndíjat, munkaruhát, étkezést – megkapnak. A vidéki tanulók részére kollégiumi elhelyezést biztosítunk.

A harmadéves tanulókat szakmunkásbérben foglalkoztatjuk. A továbbtanulást támogatjuk.

Az iparágban dolgozók energia-árkedvezményben és egyéb juttatásokban részesülnek.

Az alábbi szakmákra várjuk jelentkezéseteket: villanyszerelő, műszerész, vízvezeték-szerelő, kőműves, festő-mázoló.

A továbbtanulási jelentkezési lapra írjátok rá, hogy a Budapesti Elektromos Művekhez jelentkeztek.

Minden érdeklődőt szeretettel vár a Budapesti Elektromos Művek oktatási központja.

Cím: Budapest VI., Weiner Leó u. 7. 1065. Tel.: 126-011.

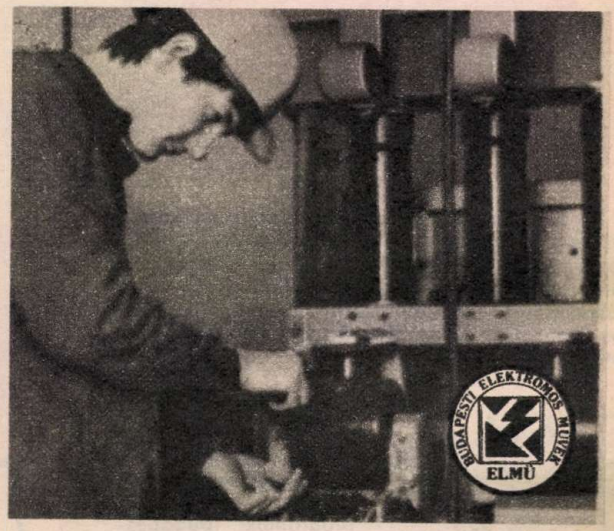

Kíváncsi vagy, hogyan csinál rendet a piacon egy tízéves kislány, Dorka és egy okos tyúk, a bölcsészettudományok doktora?

MOKÉP

Akkor gyere, nézd meg a moziban a

DOKTOR MINORKA VIDOR NAGY NAPJA

című színes magyar filmet, amelyet Békés Pál regényéből Sólyom András rendezett.

Operatőr: Mertz Lóránd
Zeneszerző: Mártha István

Főszereplők: Margitai Ági, Boldoghy Bori, Újlaki Dénes, Hollósy Frigyes, Tábori Nóra.

Bemutató: október 8-án.

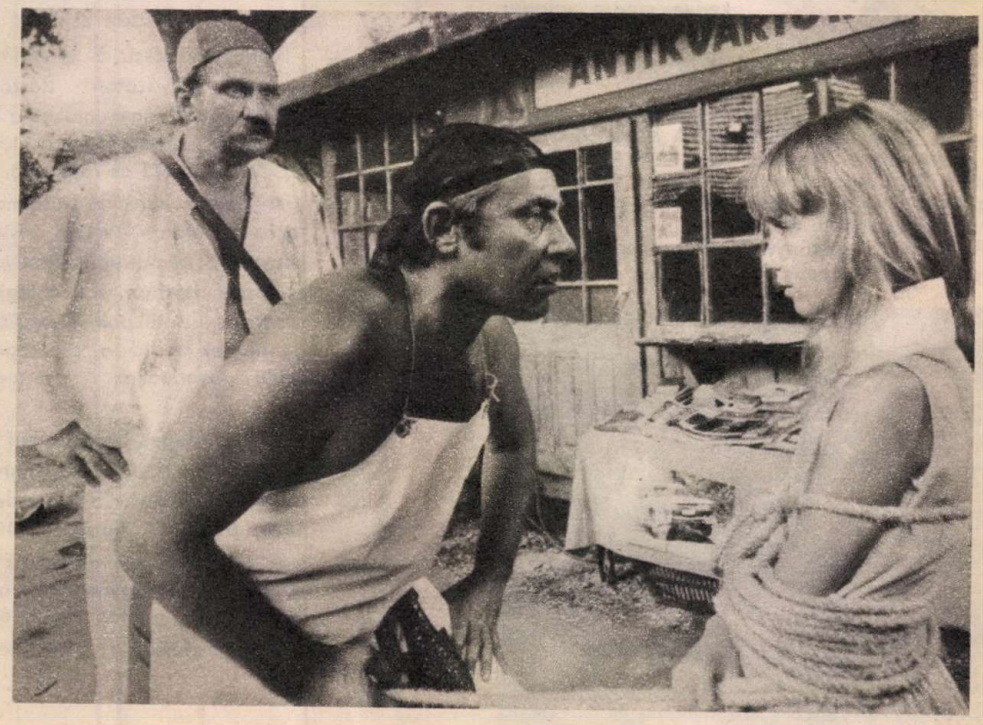

Add tovább!

A Mini Pajtás 1987. tavaszi számának nyertesei: Express-utazást nyert Szocsiba Balogh Levente, Veszprém; A PIÉRT ajándékát, egy Commodore 16-os számítógépet Szigetvári Szilvia nyerte, Dunaszekcsőről; egy-egy LEGO készletet kaptak: Sas Gabriella, Nagykáta; Rohodi Mihály, Gyál; Tóth András, Szombathely.

2000 TIPP!

Már kapható az újságárusoknál a „TIPP '87–'88 szabadidős programok Budapesten" című kiadvány, amelyben bőséges választéka található a különböző tanfolyamoknak, szakköröknek, kluboknak és egyéb programoknak. Ki-ki érdeklődése és kedve szerint válogathat köztük a tanév folyamán.

Már kapható a könyvesboltokban az Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó **KELEKÓTYA KANDÚROK** című mesekönyve. A vidám történetet Csukás István, a Süsü sorozat szerzője írta, a rajzokat pedig Cakó Ferenc, a kissé bohókás agyagfigura, Zénó megteremtője alkotta.

A tréfás mesekönyv mellett meglepetésként egy rajzos esőköpeny lapul minden csomagban.

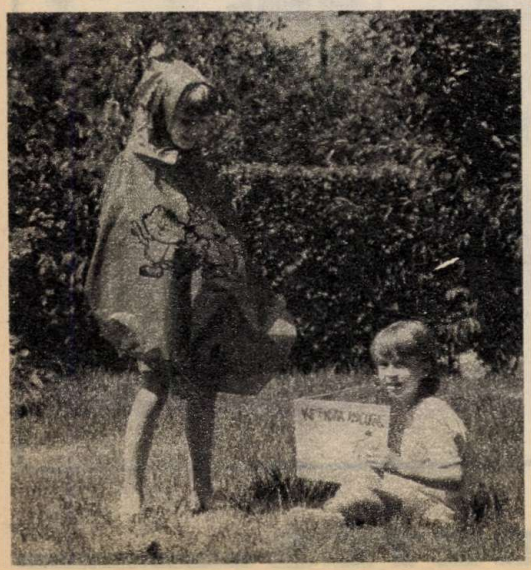

„TERVEZZÜNK EGYÜTT ÁGYNEMŰT!"

címmel pályázatot hirdet
a Magyar Úttörők Szövetsége
„Gyermekek a gyermekekért"
Bizottsága,
a Magyar Divat Intézet
és a BUDAPRINT
Pamutnyomóipari Vállalat
10–14 éves lányok,
fiúk részére.

Szükségünk van az ötleteitekre!

A jövőben ugyanis olyan ágyneműt szeretnénk készíteni és forgalmazni, amelyben ti magatok is igazán szívesen aludnátok.

Vegyetek részt a meghirdetett ágyneműtervezési pályázaton! Rajzoljatok, fessetek nektek tetsző ágyneműket a megadott forma és méret szerint (párna 11×11 cm, paplan 18×27 cm), A/3-as rajzlapra.

A sikeres terveket jutalmazzuk (pl. táborozás a Balaton partján, festékkészletek, szép könyvek), bemutatjuk kiállításon, közzétesszük a Pajtásban, sőt, a legjobbakkal hamarosan az üzletekben is találkozhattok. Megismerhetitek majd a csomagolóanyagán szereplő „Gyermekek a gyermekért" emblémáról!

A tetszőleges technikával készült terveket juttassátok el az alábbi címre: Magyar Divat Intézet Lakástextil Stúdió, Budapest, Pf.: 13. 1428. Beküldési határidő: 1987. október 31.

A borítékra ne felejtsétek el ráírni: „Tervezzünk együtt ágyneműt!", a pályázatra pedig a nevet, pontos címet, életkort!

Eredményhirdetés: 1987. december 15.

Tévedtünk! Bocs! Legutóbbi összeállításunkban csupán ígértük a MÁV utazási tájékoztatójának telefonszámát. A számot ezúttal pótoljuk: **429-150.**

II. RÉSZ

1. Figyelem: a túra nem divatbemutató! Keménykalapban és csokornyakkendőben lehet ugyan kirándulni, csak nem érdemes! Ugyanez vonatkozik mindenféle kényelmetlen cuccra, és a mutatós, de nem nedvszívó nylon ruhaneműkre is.

2. Öltözködj rétegesen! Ha meleged van, „meghámozhatod' magad, ha a csúcson megállsz, ismét visszahúzhatod azt a réteget. Célszerű a kényelmes pamuting, pamutpulóver, a szoknya helyett farmernadrág. Rövid vagy hosszú, évszaktól (és persze csalánerdőtől . . .) függően.

3. Ha a keménykalap nem is célszerű, azért sapka az kell. Télen meleg kötöttsapka, nyáron könnyű vászonkalap. Ez ugyanis véd a hideg, a szél, az eső, illetve a napsugárzás és a kullancs ellen is!

4. A túracipőre különös gondot kell fordítani. Legyen jól kitaposott, kényelmes, nehogy feltörje a lábadat. Új cipőben ne indulj hosszabb túrára! Húzz vastag pamutzoknit a lábadra, és ügyelj, hogy ne gyűrődjön össze, mert úgy vízhólyagot okozhat! Rövid túrára, száraz időben megteszi az öreg tornacipő is, de hosszabb útra nem ajánlatos, mert befülled benne a lábad.

5. Nem sétapálca kell, hanem turistabot. Könnyedén feljuthatsz segítségével az emelkedőkön, átugorhatsz vele a patakon, megmérheted a víz, vagy a hó mélységét, és harcolhatsz a kutyák ellen. A győzelem reményében kívánunk a következő folytatásig: JÓ KIRÁNDULÁST!

JÁTSSZUNK VALAMIT!

Az óhaj gyakran elhangzik, de legalább ilyen gyakran követi tanácstalanul hümmögés.

— Jó, de mit?

Nos, a nyáron megalakult a Magyar Diáksport Szövetség, és hamarosan egy sor ötlettel sietett a tanácstalan mozogni vágyók segítségére. Ezekből közlünk most némi ízelítőt.

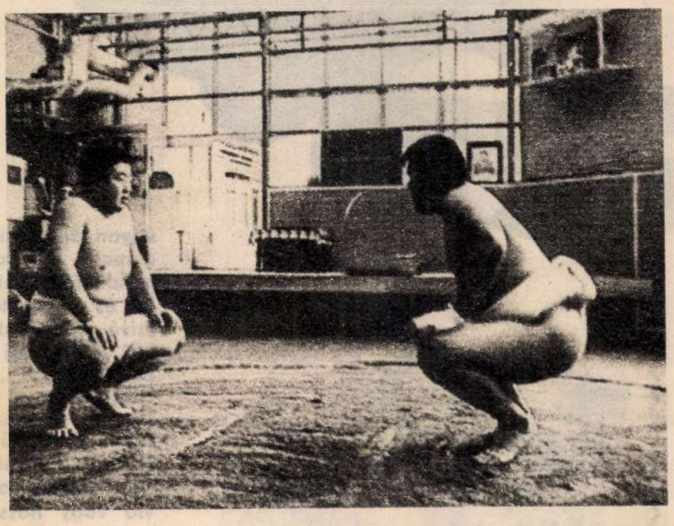

SUMÓ (FIÚKNAK)

Az ősi japán birkózójátékot egy homokozóban játszhatjátok. A betonszegélytől biztonságos távolságban kb. 3 méter átmérőjű kört kell rajzolni. A két csapat egy-egy versenyzője a körbe állva igyekszik a másikat kitolni a körből, vagy úgy felemelni, hogy az ellenfélnek a lába se érje a földet!

GÓLYALÁBON

Ez az ügyességi verseny annyival bonyolultabb, hogy eszközt igényel. A gólyalábakat a mellékelt kép szerint kell elkészíteni. A versenyzők teljesítményét kétféle módon lehet értékelni: 1. a megtett út hosszúsága; 2. a gólyalábon eltöltött időtartam szerint. Érdemes feleleveníteni ezt a régi játékot is.

TALPAS VÍZILABDA

Medencében játszható, 100—120 centiméteres vízben, tehát nem kell úszni! **A pálya mérete** 20 × 12 méter, **a kapu mérete** 2 × 2 méter legyen. Szükséges kijelölni egy 2 m-es vonalat (piros), egy 7 m-es vonalat (sárga) és egy fehér színű gólvonalat. **A játékidő** kétszer 5 perc. **A csapatlétszám** 10 fő, ebből azonban csak 6 mezőnyjátékos és 1 kapus tartózkodhat egyszerre a játéktéren. Az azonos csapatbelieknek egyforma sapkát kell viselniök. A játékot vízilabdával játsszák. Folyamatosan lehet cserélni. A labda továbbítható ütéssel, dobással, fejeléssel, szabad vele úszni, de nem szabad a víz alá nyomni, lábbal érinteni, és szándékosan a pályán kívülre játszani. **Szabad a labdát** az ellenfél kezéből szabályosan kivenni, kiütni, kisodorni, de **nem szabad az ellenfelet** átölelni, lenyomni, lehúzni, megütni, megrúgni, szembefröcskölni. **Súlyos szabálytalanságnál** a kiállítás 1 percig vagy gólig történik. A 2 méteres vonalon belül támadó nem tartózkodhat. A holtidőben elkövetett szabálytalanságért kiállítás jár. **A kezdődobás** a felezővonalról történik, sípjelre, **bedobás** az oldalvonalról vízilabdaszabályok szerint, **sarokdobás** (ha a védőről, kapusról megy ki a labda) a

A DISZTL-GÁT

„A Fogi-gátnak nem lehetett gólt rúgni! – lelkesednek a mai dédnagyapák az Újpest egykori legendás hátvédkettőséért. Testvérek voltak. Testvérek, egy csapatban, egy védelemben... Akár napjainkban a Disztl fivérek. Vajon mit mesélünk majd róluk, ha a dédunokáink megkérdezik: mi is volt a Disztl-gát?

— Azért ugye jó, ha néha tele van a háló?

DISZTL PÉTER: Mármint milyen háló?

— Ja, hát természetesen a horgászháló!

D. P.: Már azt hittem a focikapu hálója...

— Nem, dehogy! Csak hát, ti, ugye Baján születtetek, és arrafelé mindenki nagy halász. Bizonyára ti is...

D. P.: Maximum horgászok. Viszont kitűnő halászlét tudunk csinálni. Persze nem is ez a lényeg, hanem az, hogy a horgászás kikapcsol. Megnyugtat.

— Gondolom, komoly tétmérkőzések előtt (után?) szükség is van valami nyugtató elfoglaltságra. De ti sem úgy kezdtétek a focit, hogy azonnal komoly tétmeccseken szerepeltetek...

DISZTL LÁSZLÓ: Nem bizony. Baján a Vonatkertben kezdtünk focizgatni, az volt a mi grundunk. Én 1962-ben születtem, Péter két évvel korábban. Hivatalosan a Bajai Építők színeiben lettünk labdarúgók, aztán Pétert 15 éves korában elvitték a székesfehérváriak a Videotonba. Ő már ott fejezte be a gimnáziumot is, én pedig már ott kezdtem el. Szóval kicsit székesfehérváriak is lettünk.

— Ebben az esztendőben viszont fővárosiak...

D. L.: Székesfehérváron nősültünk meg, így aztán hiába költöztünk Pestre, a család még odaköt. Csak hát a Honvéd ajánlata nagyon jókor jött.

— Ezt hogy érted?

D. L.: Úgy éreztük, hogy itt lehet továbbfejlődni, továbblépni...

— És milyen érzés eljönni a sikerek színhelyéről?

D. P.: Fene tudja. Jó is, rossz is. A nagy menetelés idején olyan nagyszerű társasággá kovácsolódott össze a Videoton, hogy állítom, a nagyszerű kupasorozat sem volt véletlen. De mára már ott is megváltozott sok minden. Meg különben is: a labdarúgóélet ilyen. Ma itt, holnap ott. De abban biztos vagyok, hogy a Honvéd nagyon jó csapat lesz.

— Még Détári nélkül is?

D. P.: Nem kell ezt túllihegni. Ő nagyon jó játékos, és hát persze, hogy hiányzik. De tudomásul kell venni, hogy nincs. Vannak helyette mások.

— Például ti, akikkel inkább a védelem erősödött. Tényleg: hogyan lettetek éppen védők? Hiszen gyerekkorában mindenki csatár akar lenni, gólt lőni, Puskásra, Pelére, vagy éppen Maradonára szeretne hasonlítani...

D. P.: Édesapánk kapus volt Baján. Nem tudom, bennem valahogy fel sem merült, hogy mezőnyben játsszak... Bár szerintem, van nálam rosszabb mezőnyjátékos az NB I-ben...

D. L.: Igazából én sem tudom. Talán ehhez van érzékem. Különben középpályás voltam eleinte Fehérváron, aztán hátrébb kerültem. Azért nagyon jó dolog ám a fújtatva rohanó csatárt leszerelni...!

— Ki a legjobb kapus Magyarországon?

D. L.: Péter. Ez egyértelmű.

— És ki a legjobb védő?

D. P.: Ha azt mondom, hogy Laci, az még csak nem is udvariasság. Tény.

— Legemlékezetesebb mérkőzés?

D. P.: Természetesen a kupadöntő. Pontosabban a kinti, a madridi kupadöntő.

— Ahol még egy 11-est is kivédtél?...

D. P.: Bizony! És milyen furcsa a kapussors: kivédtem azt a bizonyos 11-est, és mindenki engem dicsért, minden újság erről írt. Pedig állítom, nem az volt a legnagyobb védésem azon a mérkőzésen. De ez egyébként is így van: az ember egyre-másra fogja a legnagyobb lövéseket, mire azt írják: „jól védett". Ennyi. Egy csatár viszont végigbotladozik egy mérkőzést, aztán egyszer elsül a lába, és a mennyekbe menesztik...

— Akkor beszéljünk arról is, hogy melyik volt a legkellemetlenebb emléketek a pályáról?

D. P.: Melyik is?... Jaj, ne haragudj, de azt már el is felejtettük... Mi inkább az elkövetkező időszak dolgaira figyelünk.

— Kit tartotok jó edzőnek?

D. P.: Azt, akinél keresni lehet. Profik vagyunk, a fociból élünk.

D. L.: Persze, nem kell azt hinni, hogy aki profi, az nem szeret játszani. A foci azért még azoknak is játék, akik komoly szinten űzik.

Trencsényi Zoltán

Pajtás

A MAGYAR ÚTTÖRŐK SZÖVETSÉGÉNEK KÖZPONTI LAPJA

Kiadja az Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó Vállalat

Felelős kiadó: DR. PETRUS GYÖRGY igazgató

87.1045
Athenaeum Nyomda Budapest
Felelős vezető: SZLÁVIK ANDRÁS vezérigazgató

Főszerkesztő: HORVÁTH MIHÁLY

* * *

Olvasószerkesztő: BOGÁTI PÉTER, CSER GÁBOR

Művészeti szerkesztő: CZIFFERSZKY BÉLA, FORRAI JÁNOS

Szerkesztőség: Budapest, Jászai Mari tér 5. 1397
Telefon: 321-987, 321-988, 321-989
Postafiók: Bp. 62. Pf. 508. 1397
Kiadóhivatal: Budapest, Révay u. 16. 1065
Telefon: 116-660
Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a Posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR) Budapest V., József nádor tér 1. 1900 közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a HELIR 215-96162 pénzforgalmi jelzőszámra.
Előfizetési díj: egész évre 153 Ft, I. félévre 85 Ft, II. félévre 68 Ft.
HU ISSN 0030—9583
INDEX: 25 695
A beküldött kéziratokat, fotókat és rajzokat nem őrizzük meg és nem küldjük vissza.

ROLL® GAZDASÁGI TÁRSASÁG

A Roll GT és a Dolly Roll együttes közös bált rendez a Metró klubban 1987. október 10-én 17 órától, amelyre szeretettel meghívja kedves hódolóit.

Hatalmas jégkrém parti! Nyeremény-nyalánkságok!

Dolly Roll

Pajtás

87/25

XLII. ÉVF. • 1987. OKTÓBER 8. • ÁRA: 4,50 Ft

Ifjúsági Gyermekkönyvtár
Ilyés megyei
EGER

mint...

G, mint... Gond. A gyerekek előtt ismeretlen fogalom — a felnőttek szerint. Mert ugye, „mi baja lehet" egy gyereknek? „Semmi más gondja sincs csak a tanulás!" „Egy gyerek ne a gondokkal törődjön, hanem játsszon!"

Felnőtt véleményeket idéztem. Olyanokét, akik hajlamosak megfeledkezni arról, hogy valamikor ők is voltak gyerekek, s hogy nekik is voltak gondjaik. Igaz, felnőtt szemmel nézve aprócska gondok voltak ezek. Az első barátságok, az első szerelmek, az első családások és az első újrakezdések gondjai.

Gyerekszemmel nézve — egy induló élet sorskérdései. Mi, e lap szerkesztői (bár felnőttek vagyunk, így sokszor magunk is felnőtt módon gondolkodunk) tudjuk, hogy a mai gyerekek igenis gondokkal birkóznak, a gyermeksors adta természetes gondok mellett sokszor olyanokkal, amikhez kevés egy tizenéves ereje.

Nekik akarunk segíteni: a gondokkal birkózóknak.

Adunk egy telefonszámot:

321-062

Ha szerdánként és csütörtökönként 14 és 16 óra között fölhívsz bennünket (először október 14-én és 15-én), valaki ül a telefonnál. Valaki, aki téged hallgat. Valaki, aki neked akar segíteni. Valaki, akinek szemében nincs kis és nagy gond; és nem mondja azt, hogy egy gyerek ne törődjön a gondokkal. Ez a hang a telefon másik oldalán neked akar segíteni.

Adunk egy telefonszámot:

321-062

Ez a Bizalom vonala. Ez a hang a vonal végén a Te hívásodat is várja.

G. mint... Gondolat. Még egy felnőtt sem vitathatja el: a gyerekeknek is lehetnek és vannak is gondolataik. Önmagukról, a másik emberről, életünk kisebb és nagyobb kérdéseiről. Saját maga és tágabb hazánk, a világ jövőjéről.

Adunk egy telefonszámot:

321-062

Ha szerdánként és csütörtökönként 14 és 16 óra között telefonálsz (legelőször október 14-én és 15-én), megoszthatod velünk gondolataidat. Ez a hang a vonal végén téged is meghallgat.

Ne tudományos értekezést, ne csiszolt mondatokat akarj közölni. Gondolatokat, amelyeket meg akarsz osztani valakivel. Ötleteidet, amit mások elvetettek. Apró keserűséget, amit nincs kinek elmondanod. Apró örömöt, amit nem tudsz kivel megosztani.

Adunk egy telefonszámot:

321-062

Hívj föl szerdánként, ha egyedül vagy. Ha már sokat tanultál, és kikapcsolódni vágysz. Vagy nem akarsz semmit sem csinálni, és éppen unatkozol.

Ez a hang a vonal végén nem utasítja el egyetlen gondodat, gondolatodat sem. Mondd el bátran gondodat, és gondolkodjatok együtt a megoldáson. Nem tudunk azonnali segítséget, biztos receptet ígérni. De igyekszünk segíteni, ha arra van szükség. Beszélgetni, ha azt kívánod. Vagy hallgatni, ha úgy akarod.

Adunk egy számot:

321-062

Ha gondod van, vagy megosztanád velünk gondolataidat, telefonálj. Hívj! A Bizalom-vonal 1987. október 14-én megszületik.

Érted és javadra kíván élni.

A FÉL

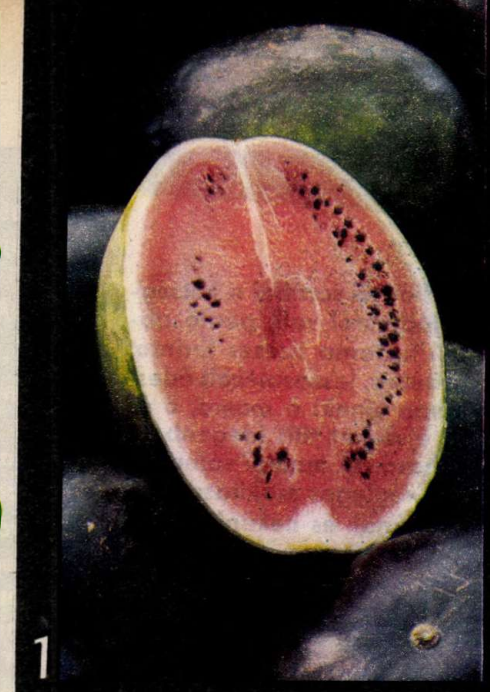
1

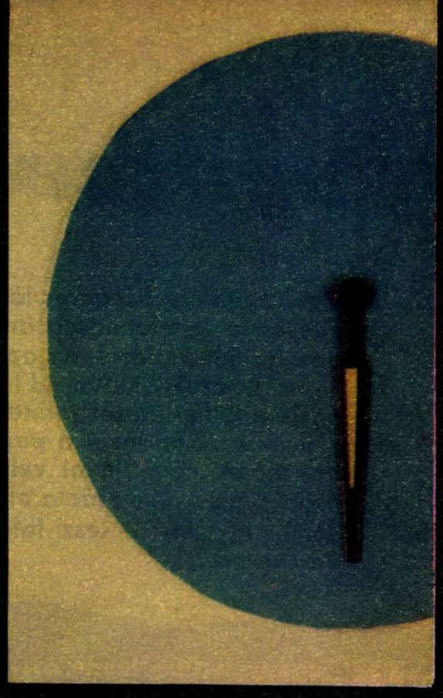
2

Szabályok:

1

A fél dinnyének is ugyanolyan az íze, mint az egésznek. Vagy: a fél dinnye is egészen jó.

3

2

A nagymutató félkor lefelé mutat.

3

A félpályán túl az ellenfél már fél.

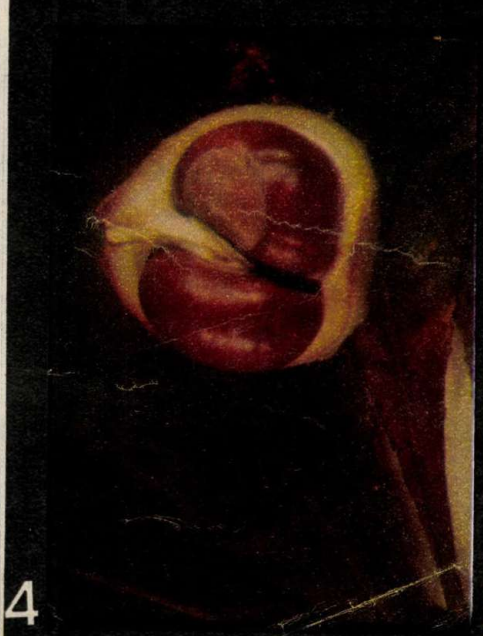
4

5

4

Először csak az egyik fele bújik ki.

5

Először a szebbik fele hullik le.

A levelet egy tizenéves lány írta. Minden sorából a kétségbeesés, a tehetetlenség árad. Családjukról vall, pontosabban az édesapjáról. Az apáról, aki havonta tízezer forintot keres, de csak 2500-at ad haza szívbeteg, leszázalékolt édesanyjának. Így ötezer forintból hárman élnek: a mama, ő és a testvére. Ráadásul a papa több éjszakát tölt idegenben, egy másik nőnél, mint velük, odahaza. A mama válna is, nem is, még nem szánta el magát a végleges szakításra. Érdemes így élni? – teszi föl saját magának és nekünk a kérdést a lány.

A legegyszerűbb lenne azt válaszolni: nem, nem! Ám ilyen kategorikusan nem válaszolhatunk. Nem azért, mert nem aggaszt eléggé a lány sorsa, hanem mert másoktól is érkezik hasonló segélykiáltás.

Megpróbáltuk kideríteni, ilyen esetekben kihez fordulhattok, honnan jöhet a segítség?

Dr. Váradi Iván Attila, a VII. kerületi, Kertész Utcai Általános Iskola igazgatója meg sem lepődik a történet hallatán. Sajnos, az ő diákjai körében is megesik egy s más odahaza. De az igazgató megpróbálja megelőzni a bajokat.

MIT ÉR A SZÉP SZÓ?

– Iskolánkban két tanár egyben gyermekvédelmi felelős is. Az egyik az alsósokkal, a másik csak a felsősökkel foglalkozik. Tudunk veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyerekekről, így meglepetések nem érhetnek. Persze előfordulhat, hogy a bajban levő gyerek családi hátteréről semmit se tudunk, mert nem olyan „látványos", mint ahol részegeskedik vagy verekszik az apa. Egyébként gyermekvédelmi felelős minden iskolában létezik. S ha valaki gondban van, keresse fel osztályfőnökét, aki elmegy családlátogatásra, és megpróbál tenni is. Igaz, csak a szép

KI VÉD MEG?

szó erejével hathatunk, s ez nem mindig vezet eredményre. Ilyenkor fordulunk a rendőrséghez vagy a gyámhatósághoz.

A VII. Kerületi Rendőrkapitányság ügyeletes tisztje, Orsós József így vélekedik:

– Ha egy gyerek bajban van, és senkitől sem várhat segítséget, menjen be a legközelebbi rendőrőrs panaszirodájára. Mondja el, mi történik a családjában. Az ügyeletes tiszt kiküld egy járőrt, aki meggyőződik a gyerek igazáról, s próbál tanúkat keresni. Ha a lakásból kihallatszik verekedés, veszekedés, megállapítható a garázdaság. S ha valóban ez a helyzet, előállítható a felnőtt. A nehezebb helyzet, amikor nincs hangoskodás, civódás, csak csöndes háborúskodás, miközben a gyerekek szenvednek, netán még nyomorognak is. Ebbe hogyan szóljon bele a rendőrség? Nincs hozzá jogunk... Csak azt tudom tanácsolni a kislánynak; forduljon bizalommal az osztályfőnökéhez, valamelyik tanárához vagy az igazgatóhoz, és tárja fel a helyzetét.

TESSÉK HATÁROZNI!

Jaczkóné dr. Vas Irén, az V. Kerületi Tanács gyámügyi főelőadója hangsúlyozza: ha a gyerekek saját ügyükben jönnek, soha nem utasítják el, sőt ügyfélfogadási időn kívül is meghallgatják őket. Mert a gyereken segíteni kell, csak ez néha igen nehéz!

– A hivatal csak akkor léphet, ha levélben vagy személyesen megkerestek bennünket. Ilyenkor fölhívjuk az iskolát, beszélünk az osztályfőnökkel. Ha a tanár a közelmúltban nem járt családlátogatáson, most elmegy. Fölméri a helyzetet, megkérdezi, kérnek-e, szorulnak-e segítségre? Óvatosan szabad csak közeledni. Amikor a szép szó nem hat, és van „ügy", akkor lépünk közbe. Beszélünk az anyával, az apával, de legalább az egyik szülő támogatása nélkül semmit se tudunk tenni. Mert ha a látszat védelmében összefognak, kikérik maguknak a beleszólást, segíteni nem tudunk. Hiába mondja a kislány, hogy az apa tízezret keres! Mi nem külön nézzük az ő keresetét, hanem a család összjövedelmét számoljuk. S míg az anya nem dönti el, mit vár a férjétől, mi semmit sem tudunk csinálni. Tessék határozni! – mondjuk. Az asszony kérhet segítséget a nevelési tanácsadótól is, amely minden kerületben működik. Hogy mi is léphessünk, bizonyítékokra van szükségünk. S ha még mindig semmi sem segít, megkeressük az apa munkahelyét, a személyzeti vezetőt. Én mégis azt tanácsolom: a gyerekek ne a hivatalba menjenek először, hanem legyenek őszinték az osztályfőnökükhöz.

A VÁLÁS IS JOBB!

Lapunk pszichológusa, „Éva néni" a lány levelére gondolva ma is csupa indulat. Postafordultával küldte is válaszát, ellátva őt és az édesanyját tanácsokkal.

– Azt írtam, hogy azonnal keressék meg a gyámhatóságot, és beszéljenek az apa főnökével. De a helyzetbe nem szabad belenyugodni! Ennél még a válás is jobb. Hisz akkor az anya legalább a családi pótlékot kapja. A tanácstól rendszeres nevelési segélyt is kérhetnek, és a volt férjtől jár a gyerektartás. Összeszámolva, mindez máris több, mint az a kétezer-ötszáz, amit a jól kereső apa havonta adni kegyeskedik. A nyugalomról, a család békéjéről nem is szólva. Ilyen esetbe pszichológusként se nyugodhatok bele, mert az apa viselkedését a lány élete elleni cselekedetnek érzem! A levélből szörnyűnek tűnik a sorsa. Ha hasonló fővárosi esettel találkozom, azt minden létező hatóságnak jelzem. Mert a pszichológusnak az is a feladata, hogy a szálakat összefogja. A baj csak az, lépten-nyomon tapasztalom, hogy a hivatalos szervek jogköre kevés. A gyereknek pedig végképp nincs joga. Pedig ez a kislány már tizennégy éves. Maholnap felnőtt.

Tarpai S. Anikó

VÁRLAK

A BÖRTÖNVISELT

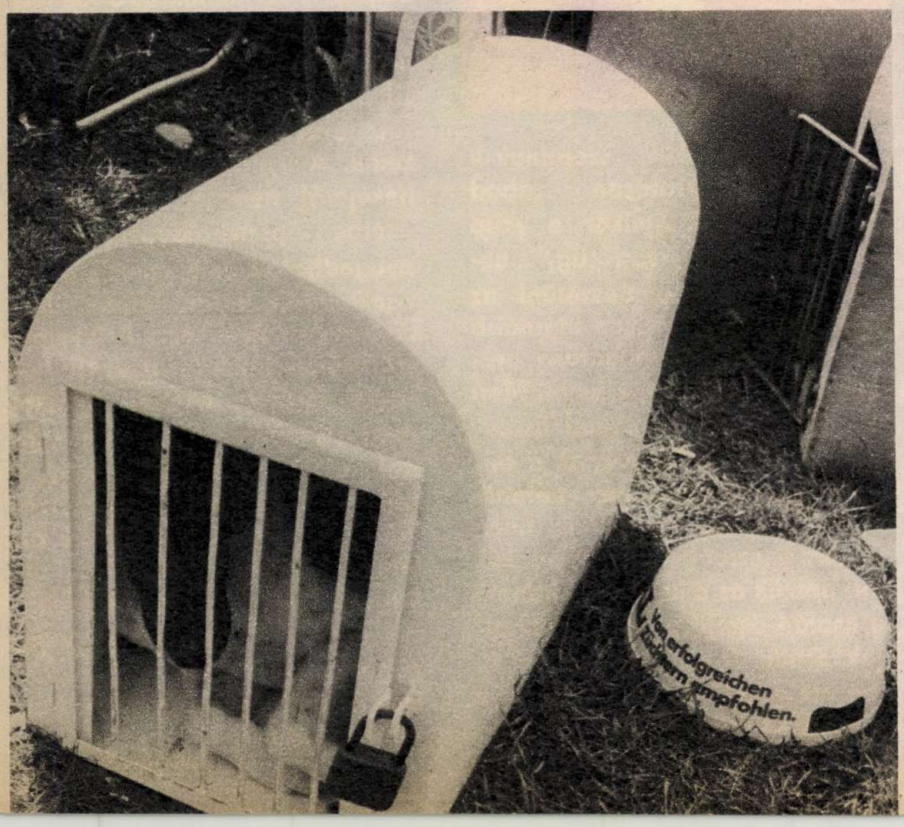

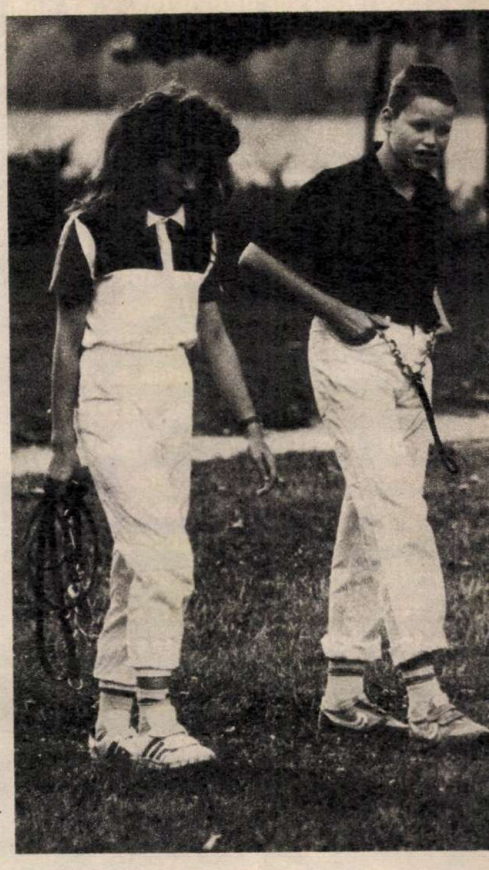

ÜRÜGY

Kata tizennégy éves korában kezdte nyúzni a szüleit egy kiskutyáért. A tizenkettőt is bőven betöltötte, mire végre kutyatulajdonos lett.

*

— Azt mesélik a szüleim, kicsi koromban úgy féltem a kutyáktól, hogy háztömböket kellett megkerülni velem, ha egyet akár csak messziről is megláttam. Olyan másodikos lehettem, amikor összebarátkoztam egy házbéli nénivel és annak Lord nevezetű kutyájával...

— Az állatszeretethez nem kell saját kutya, macska... Miért vágytál te saját négylábúra?

— Én kutyára vágytam. Az állattartás már a kutya előtt megkezdődött nálunk. Lakótelepen lakunk, és mint a városi gyerekek többsége, én is vágytam mindig olyan lényre, akiről gondoskodhatok. Először a szomszéd néni adta nekünk megunt és beteges kanáriját, Juliskát. Később, a tesóm születésnapjára egy ékszerteknőspárt kaptunk. Egy húsvétkor, az unokatestvéreim jóvoltából papagáj került a házhoz. S mert testvér kellett neki, a tesóm osztálytársa egy másikat is hozott.

KUTYAVILÁG

DRÁGA TARIFA

— Végül is, nem lehettél elégedetlen... Papagáj, teknős, kanári. Munka is van velük elég. Mégis egy kutyára vágytál?

— Igen, mert a kutya más, több. Ő megérzi az ember hangulatát és megértő. Lehet vele játszani, beszélgetni. Ha vele vagyok, nem érzem egyedül magam akkor sem, ha nincsenek otthon a szüleim, a testvéreim. Meleg, selymes, puha. Hűséges. Nekem az a legnagyobb öröm, ha iskola után, meg vacsora előtt gondtalanul sétálhatok, futhatok, játszhatok vele...

Az igazság persze az, hogy ezek a séták nem mindig olyan jók. S erről nem Bogáncs tehet... Nagyon sok felnőtt piszkál, fenyegetődzik, a kutya miatt. Még a házban lakók között is van olyan, aki „ledögözi", ha meglátja, pedig tiszta, barátságos és szelíd. Egyszer, amikor még egészen pici volt — és még annyira sem volt félelmetes, mint most —, na akkoriban egy néni még a hajam is megcibálta, mert a házuk előtt sétáltam el Bogánccsal.

Elég sok izgalmat okoz *kutyásnak* lenni. Ha én hétre megyek iskolába, az anyukám szokta levinni reggel Bogit. Anyu is szereti, de sétálni már nem szívesen megy vele, mert mindig akad valaki, aki megjegyzést tesz rájuk. Volt már olyan is, aki olyasmit mondott anyunak, hogy jobban tenné, ha inkább gyereket szülne, mint hogy itt a kutyával urizál. Apukám mesélte, hogy az egyik pesti aluljárót telefirkálták kutya és kutyások elleni jelszavakkal. Persze, nekem még mindig nem volt olyan rossz a helyzetem, mint másoknak. Vannak környékek, ahol rendszeresen megfenyegetik, vízzel és más folyadékokkal öntik nyakon a házak ablaka alatt sétáló kutyás gyerekeket és öregeket. Azért őket, mert ők szótlanul elkullognak onnan, ahol bántják őket.

— Elég sok megpróbáltatást jelent kutyásnak lenni... Nem ment el még tőle a kedved?

— A kedvem nem ment el, sőt még jobban szeretem a saját kutyámat és másét is. Én nem arra a következtetésre jutottam, hogy a kutyától kell megszabadulni. Szeretném, ha az emberek belátnák, hogy a kutya semmivel sem szennyezi jobban a környezetet, mint mondjuk egy csomag „használt" rágógumi. Ahol lakom, ott egy szeles napon a szeméttárolókból szanaszét száll a szemét. Ha jön a környezetőr, mégsem azokat bünteti meg, akik szétturkálják a hulladékot, s nem is azokat, akik eldobálják a szemetet. A környezetőröktől mi, kutyások félünk legjobban, mert tudják a birságolás velük kezdődik és végződik. A szomszédos kocsmából kitántorgó üvöltöző részegeknek nincsenek szorongásaik.

KISEBBSÉGI ÉRZÉS

— Nem tudom, miért és mitől félsz? Nem csinálsz semmi rosszat. Kutyát sétáltatsz...

— Én sem értem, miért kell félnem, amikor senkinek sem ártunk. Azt vettem észre, hogy az emberek nagy részét a kutya is, a gyerek is idegesíti.

Azt figyeltem meg, hogy főleg azokkal a gyerekekkel „van baj", akik már nem olyan kicsik, hogy a szüleik kísérgessék őket. Amíg pici voltam, mindenkinek aranyos voltam, azt hiszem azért mert ott volt mellettem az anyukám. Aztán, amikor az ember először utazik egyedül, észreveszi, hogy mindenki arrébb löki, rámordul.

Bogit tenyérnyi korában kaptuk. Nem akarom elfelejteni, hogy pici volt, azt sem, hogy először cumisüvegből adtuk neki a tejet. Amikor kóbor, kivert kutyát látok, arra gondolok, milyen rövid is az emberek emlékezete.

T. Puskás

»INKÁBB KAKUKKOLOK«

Alábbi cikkünk írója még fel sem ülhetett a vonatra, amikor a szerkesztőségben csörgött a telefon. Bálint Lehel, a helyi gimnázium és szakközépiskola igazgatója érdeklődött a riport sorsa felől.

— ... azért a diáktanácsot meghallgathatták volna!

— Nem őket verték.

— De elmondhatták volna, hogy ez egy kiváló kollégium!

— Mi ezt nem vitatjuk. Azt állítjuk viszont, hogy ott a mai napig szokás a simázás.

— Mi ezt szigorúan megtiltottuk! Nem tudok ilyesmiről!

— A gyerekek tudnak.

— De legalább ne névvel írják meg, rossz fényt vetne a kollégiumunkra!

— Név nélkül nincs értelme a dolognak. De ha válaszolni akarnak a cikkre, mi ennek helyt adunk a lapunkban.

„Tisztelt szerkesztőség! Szakközépiskolás vagyok, és elég jól karatézom. Ez a baj. Ugyanis itt az a szokás, hogy néhány negyedikes odamegy az elsősökhöz, belekötnek, majd összeverik. Én is így jártam. Odajött 4 fiú és elkezdtek piszkálni. No, persze nem hagytam magam! Akcióba léptem, vagyis bevetettem karatetudományom."

„Szokás". Csak így, hangsúly nélkül. Semmi különös, csak szokás...

Profi kínzómesterek

Zavart csend. Hat szempár pislog értetlenül. Szakközépiskolások Fonyódon, másodikosok, és karatéznak. Lehetséges, hogy köztük van a névtelen levélíró, mindenesetre senki sem vállalja.

— Hát a beavatási szertartás az tényleg szokás — bólogatnak —, de pofont visszaadni?!...

Egymásra néznek, bizonytalanok. „Beszéljünk... ne beszéljünk?" Ezt kérdezik a szemek.

— Év elején a tanár közölte a kollégiumban, hogy errefelé nem divat a beavatási szertartás — kezdi halkan Szénási Kornél. — Egy hétig nem is történt semmi, már kezdtünk megnyugodni, amikor elkezdődött a „szívatás".

Újra csend.

— Na, most névvel lesz ez? — kérdezi valaki.

Egyezkedünk. Névvel. Név nélkül. Monogrammal... Bizonytalan érvek, amelyek azt sejtetik, hogy súlyos dolgokról lesz itt szó.

— Mindegy most már. Jobb, ha vállaljuk a nevünket — mondja Erdődi Csaba. — A simázások ellen nem is tiltakoztunk. Behajoltunk, a fenekünkre vertek, vagy belerúgtak, na bumm!... Igaz, hogy a rúgásokat néha több méteres nekifutás előzte meg...

— Később jöttek a keményebb dolgok is — veszi át a szót Fazekas Józsi. — Mondjuk volt olyan, akivel megitattak egy üveg Fluorita szájvizet, mi meg tömtük bele a kenyeret, meg itattuk vele a vizet, hogy ne legyen baja a gyomrának.

— Aztán volt a vonatozás is — emlékezik mosolyogva Mozsgai Sanyi. — Ilyenkor a felsősök szobájában kellett csihuhúzva ugrálni ágyról-ágyra, és közben a megadott útvonal állomásait sorolni. Aki tévedett, kezdhette elölről...

— Nekem volt világ körüli utam is... — teszi hozzá Kaproczai Laci. Ő is mosolyog. Ki tudja miért, itt mindenki mosolyog.

— A dolog mindig úgy kezdődött, hogy benyitott egy felelős, valakire rámutatott, és annak menni kellett — mondja Mozsgai Sanyi. — Aztán a nagyok szobájában már egyedül volt tíz ellen... Én a fizikai fájdalmakat nagyon utáltam, az viszont nem érdekelt különösebben, ha bezártak a szekrénybe, és félóránként kakukkolnom kellett hajnalig... Inkább kakukkolok napokig, csak ne bántsanak!

„Menni kellett". Valóban kellett?...

„Nem érdekelt különösebben..." Megalázva egy szekrényben, ostoba bohóctréfa megtaposott lelkű főszereplőjeként... És a rémtettekről anekdotázva, a jó tréfa cinkos mosolyával... Ki érti ezt? Lehet ezt érteni?

— Mit tehettünk volna? — kérdez vissza Erdődi Csaba. — Talán összefoghattunk volna, de ezt nem mindenki vállalta. Különben valamelyik szülőn keresztül visszajutott az egyik eset híre a tanárok fülébe, ki is rúgták azt a felsőst, aki lebukott, de erre a többiek hetekig keresték, hogy ki mondhatta el a szüleinek...

— Ennek nem lesz vége soha! — jelenti ki határozottan Szép Tamás. — Nem állhat mindenki mellett egy tanár... és különben is, ez egy folyamat: „én is szívatok, mert engem is szívattak..."

Aki nem tűrte

Végül persze kiderül, hogy ki volt az, aki nem tűrte. És Horváth Zsolt eseténél már eltűnik a mosoly az arcokról. Ott már vér is folyt! Zsoltot a gimnáziumban kell keresni.

— Az esetet vállalom, valóban én ütöttem vissza, a nevemet is nyugodtan le lehet írni, de a névtelen levelet nem én írtam!

Zsolt tárgyilagosan mesél. Hangjában nyoma sincs az emlékek döbbenetének.

— Székeket kellett volna helyettük rakodnom, de a magamén kívül csak egyet vittem ki a teremből a délutáni megbeszélés után. Este persze visszatértek az ügyre. Egy felsős jött értem. Nem akartam menni, erre lerángatott az ágyamról. Én a földre estem, ő rúgdosni kezdett, egyre jobban elborult az agya, és később szinte habzó szájjal taposott belém. Tombolt és toporzékolt. Ez volt az a pillanat, amikor úgy éreztem, hogy nem bírom

GÖRÖG JÚLIA RAJZA

tovább. Kiszabadítottam magam, és ököllel bevágtam neki egyet. Felrepedt a szemhéja. Viszont az igaz, hogy neki rúgdosnia kellett, szegénynek (???), ugyanis rossz az egyik keze, de ezt jobb lenne nem megírni... Hogy ennek vége lesz-e, azt nem tudom. De én is azt tartom, hogy tekintélynek kell lennie. Hogy miért így? Azt nem tudom... „Kisebb koromban én kaptam, ha felsős leszek, én adok. Én dolgoztatom a kisebbeket, én küldöm ki őket a közértbe". Így gondolkodik mindenki. A kínzás az már talán csak a megfélemlítés miatt van... de lehet, hogy tényleg csak megszokás... mint a cigaretta...

A „bezzeg" kollégium

Horváth István, a fonyódi Karikás Frigyes Gimnázium és Szakközépiskola Kollégiumának igazgatója bénultan mered maga elé.

— Én ezt nem hiszem el! Mi év elején megmondtuk, hogy nem szeretnénk ilyen esettel találkozni, mert ez nagyon súlyos dolog. Volt olyan, akit ezért tavaly kitettünk a kollégiumból! Ez egyszerűen nem lehet igaz!

Súlyos csend feszül közénk. Percekig tartó kínos csend. Aztán viszszafojtott indulattal szólal meg az igazgató:

— De miért pont minket szúrtak ki? Bármelyik kollégiumban lehet találni hasonlót! Mi vagyunk a megye egyik legjobb kollégiuma, kitüntetéseink vannak, diákönkormányzat... kísérleti tanmenet... Mi voltunk mindig a „bezzeg" kollégium, és erre tessék!... Muszáj ezt névvel megírni? Muszáj ezt a mi kollégiumunkra konkretizálni, hiszen ez országos jelenség!

Hallgatom döbbent és hitetlenkedő szavait, valahonnan távolról még eljutnak a fülembe lemondását fontolgató mondatai. Közben a fiúk járnak az eszemben. A fiúk, akik a kínzás szokását elismerik, akik mosolyogva mesélnek megaláztatásukról, akik csak a határokat szeretnék meghúzni, nem pedig véget vetni ennek az egésznek. Simázás... vonatozás... félóránkénti kakukkolás a szekrény mélyéről... egy megfélemlített gyereksereg, egy becsapott tanári kar... Én nem látok, te nem hallasz, ő nem beszél.

Csak azt nem tudom még mindig, hogy ki írhatta azt a bizonyos levelet! Talán a leggyöngébb, akinek régi álma volt bevágni egyet a kínzóinak. Elképzelem, amint nyári szabadságát töltve otthon, a kert egyik árnyas fája alatt ül, előtte papír és toll. Nagynak képzeli magát, és erősnek. Bátornak, mint Horváth Zsolt. Talán fel is áll, és ököllel kettőt-hármat a levegőbe kaszál. Aztán visszaül, és kis gombóccal a gyomrában, remegő kézzel írni kezdi: „Tisztelt szerkesztőség!..."

Trencsényi Zoltán

Epilógus

Még a cikk nyomdába adása idején levelet kaptunk Fonyódról.

„Tisztelt szerkesztőség! Néhány napja egyik munkatársuk lent járt nálunk Fonyódon... Amely ügyben itt járt, szeretnénk, ha nem jelenne meg! De ha mindenképpen megjelenik, akkor Fonyód nevét ne nyomtassák ki! Utólag gondolkoztunk, és rájöttünk, hogy ártanánk régi kollégiumunknak. Ugyanis mi már nem abba a kollégiumba tartozunk! Nem akarjuk, hogy ezt csak a fonyódi kollégiumra konkretizálják, hiszen ez országos jelenség! Ez a régi és új kollégiumunk viszonyát is elrontaná. Ez a kapcsolat most alakul ki és szépen fejlődik!

Előre is köszönjük segítségüket!

Szép Tamás, Erdődi Csaba, Fazekas József, Szénási Kornél, Mozsgai Sándor, Kapronczay László, Horváth Zsolt"

Mit gondolsz? Mi a véleményed? Hogyan lép be a történelem mindennapi életünkbe? Alakíthatja-e az ember az őt körülvevő világ sorsát?

Pajtás

FILM-KLUB

APA, ÍRJ!

Aznap mi is „forradalmat csináltunk". Az óvodából, számunkra érthetetlen sürgősséggel hazatereltek bennünket. (Ilyenre addig sosem akadt példa, még a legnagyobb szénhiány idejében sem. Még örültek is, hogy mentünk. Legtöbbünknek még mindig több meleg jutott, mint otthon.) Az utcán iskolásokkal találkoztunk szembe. Jólértesültek voltak: Pesten háború van, mondták, és már soha többé nem kell iskolába menni.

A hír örömére kezdtük gyűjteni az utcáról a papírhulladékot. Belegyömöszöltük a falu egyetlen postaládájába és meggyújtottuk. Aztán szedtük sebesen a lábunkat hazafelé, mert bár hősnek éreztük magunkat, a szülői, nagyszülői pofonoktól azért tartottunk. Mama a kertkapuban állt, úgy várt, ahogy addig sohasem. Úgy, ahogy aztán mindig leste érkezésemet,

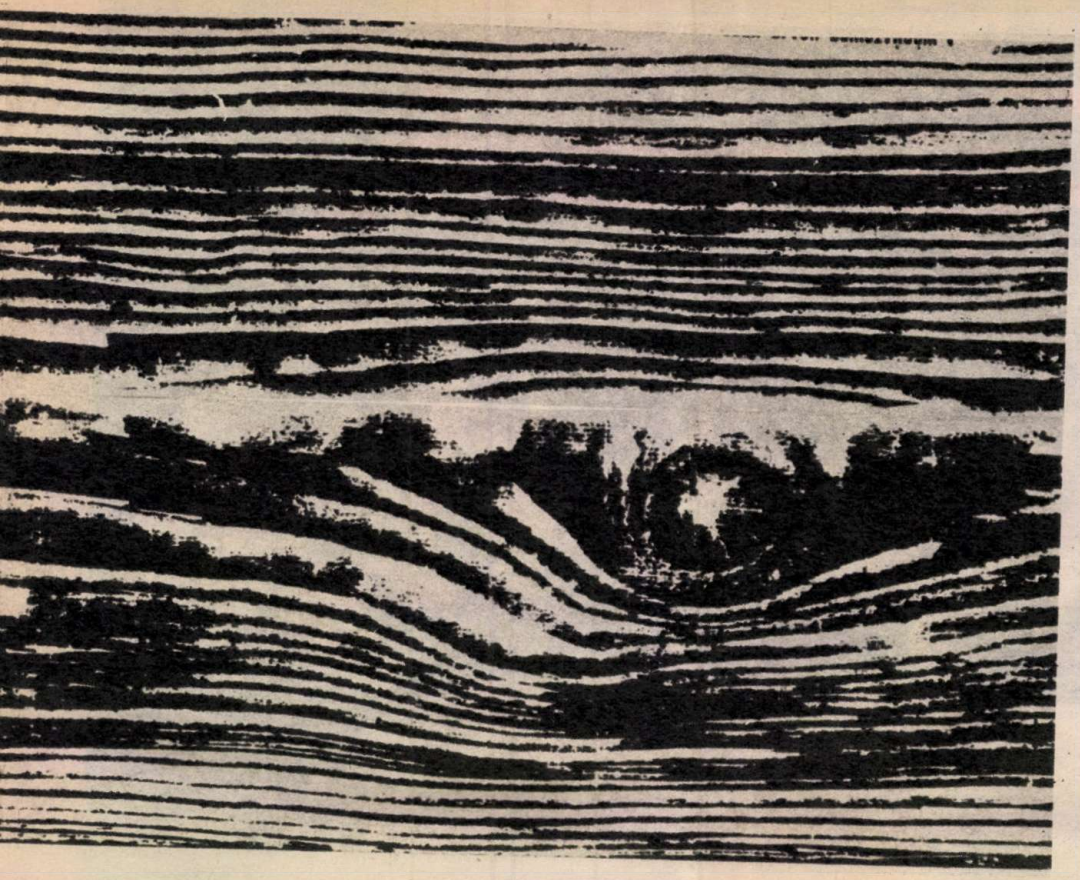

egészen haláláig. Attól a naptól fogva.

Ő is sietős volt, mint minden felnőtt azon a napon. Nem értettem, ahogy a gyerekek semmit sem érthettek azon a napon. Hogy miért kell bentmaradni a szobában? Papa miért nincs még itthon? Mi ez a faág-szerű ropogás a távolból? S miért virrasztja ezt a ropogást ágyam szélén ülve a Mama? Az éjszakáról álomszerű emlékeim vannak. Valaki kopog, többen suttognak, aztán elhalnak a sietős léptek.

Reggel egy babát találtam a párnámra fektetve. Olyan baba volt, amiről mindig is álmodtam. Lecsukós szemű és sírós, hosszú hajjal, gyönyörű nylon ruhában. A babát anyám hozta. Éjnek idején, vonat tetején érkezett. A babát búcsúnak szánta.

Sosem szerettem azt a babát. Magam sem tudtam miért, hiszen én gyerekfejjel igazán gyönyörűnek láttam, ilyen drága játékom később se volt.

Gárdos Péter Szamárköhögés című filmjét nézve értem meg: nem volt az már játék. Hiszen a játékban az a jó, hogy az maga a tragédia és a boldogság. Varázsa talán éppen attól bizsergető, hogy tudjuk: ez nem a való élet. A filmbéli Tomit — tízéves-forma legénykét — idősebb társai rendre kizárják a pingpongcsatákból. És ő szomorú, és vár, és reméli, hogy egyszer majd ő is játékos lehet. Amikor pedig végre odaállhat az asztal mellé — nem könyörgésre: őt szólítják! —, akkor hirtelenjében szertefoszlik a varázs. Mert a kert helyett az óvóhely a játék színtere. Odakintről furcsa ágropogás hallatszik, és mindenki megbolondult. Azon a reggelen Tomi kishúga föláll a szék tetejére és úgy pisil.

A filmvászon előtt ülve újraélem azt a reggelt. A felnőttek sietősek, a suttogások titokzatosak, és a filmbéli gyerekeknek — a Harlekin Gyermekszínház alakította kis csapatnak — nem kell iskolába menniök. Gyerekszemmel semmi sem érthető, ám egyszerre minden nagyon világos: kifordult sarkából a világ! Apa egyszerre hős lesz. Megpofozza Takács Bélát, és sztepptáncosnak készül Amerikába. Anya otthagyja apát, s a nagybácsi, aki bár sose tanult, egy csapásra érteni kezd angolul. A könyvespolcra cukor kerül, majd könyvek a tűzre. Egyedül a nagymamát — Törőcsik Marit — nem lehet kizökkenteni a nyugalmából. Ő csak olvassa százszor olvasott Pilléjét és várja, hogy újra őrizhesse a szirénát.

Egy gyerek akár jól is érezhetné magát ebben a felfordulásban. Tomi ösztönei mégis tiltakoznak a hirtelen kapott szabadosság ellen. „Apa, kérlek, írd meg a levelet!" — biztatja apját. De az apa — Garas Dezső — lelkesedése már elszállt. Pedig levelet tervezett a világ két akkori vezetőjének: Eisenhowernek és Hruscsovnak. Bizonytalanul belekezd az írásba: „Fiam kérésére írom ezt a levelet". Majd abbahagyja.

Tomi — Kárász Péter — áll előtte, kérlelő, nagy szemekkel. Ő tízévesen tudja, hogy azt a levelet egyszer valakinek meg kell írnia.

Uraim, szólna az a levél a világ mindenkori vezetőihez, nem jól van ez így. Tudják-e, hogy nem normális dolog, ami velünk történik? Önök sem hagyhatják jóvá, ha bezárják az iskolákat, a pedellusok gyerekeket vernek, aztán meg lelövik a pedellusokat. Apa mégiscsak jobb lenne gyárigazgatónak itthon, mint sztepptáncosnak odaát. És az sem normális, uraim, ha a gyerekek rájönnek, hogy a felnőttek hazudnak, és a gyerekek aranyhalakat hagynak víz nélkül elpusztulni, meg hogy csak úgy fölülhetnek egy robogó sínautóra, és kilőhetik mellőlük egyik társukat.

És az sem normális, ha a nagymama nem őrizheti a szirénát, pedig a szirénát őrizni ünnepeken, az nagyon nagy dolog. És még az sem normális, ha az embert beveszik a játékba. Csak úgy, minden feltétel nélkül, és csak akkor, amikor ő már nem is akar játszani.

És miért kell, uraim, tizenévesen éveket öregedni, amikor pedig az ember gyerek maradna még? Miért kell végighallgatnia azt az osztálynévsort, ahonnan hiányoznak az eltűntek, a külföldre távozottak és a halottak?

Akkor inkább járjunk csak iskolába. A hülyék bukjanak meg, aki szorgalmas, az tanuljon tovább.

Ilyen egyszerű a béke, uraim.

Major Árvácska

Csipaszok

CSIP. Van, akinek ez a betűfüzér nem mond semmit. Vannak, akiknek a madár hangját juttatja eszükbe. Bizonyára akadnak persze olyanok is, akik tudják, hogy ez a mozaikszó a Csepeli Ifjúsági Pantomim Együttes nevének rövidítése.

Évekkel ezelőtt láttam őket először egy gyerekszínjátszó-fesztiválon. S bár ezen a rendezvényen a színpadi beszéd volt a „főszereplő", a CSIP, a maga sajátos, szavak nélküli, csak a mozgásra, az arcjátékra épülő műsorával igazi sikert aratott. Később, bárhol is találkoztam velük, mindig feltűnt nekem, milyen népszerűek a gyerekek között, milyen hamar közönség és közösség teremtődik körülöttük.

Egy csillebérci közös táborozás közben az együttes tagjaival beszélgetve megtudtam, hogy a CSIP-esek nemcsak művészeti águkat művelik magas fokon. Nem csupán a pantomim jelrendszerét, a színpadi játék technikáját sajátítják el a heti kétszeri próbák során, hanem e közben önmagukat, egymást is alaposan megismerik, s hogy nagyon szeretnek együtt lenni.

A régi CSIP-esek, az alapítók ma már gimnazisták, de ma is visszajárnak a Csepeli Úttörőházba próbálni. Ott vannak a fellépéseken, s okítják a legkisebbeket, a „csipaszokat", akik mostanában kezdenek el pantomimezni. Az „öregek" legszebb élményeik között nemcsak a sikeres fellépéseket tartják számon, hanem a jó hangulatú próbákat is.

Karsai Gizella pantomimművészt, a csepeli pantomimegyüttes vezetőjét arról kérdeztem, ki lehet tag, milyen képességek, készségek szükségesek ahhoz, hogy valaki mimes lehessen?

– A játszó kedv a legfontosabb. A többit bárki megpróbálhatja, mert a mimes ismeretek – nem könnyen –, de elsajátíthatók. Nem érdemes tehát azon meditálni, hogy a testi-fizikai adottságai jók-e annak, aki egyébként kedvet érez a pantomimezéshez. Aki mostanában rendszeresen nézte a televízióban a TELEMIM című műsort, már fogalmat alkothatott e műfaj mibenlétéről. Ebben a műsorban együtt szerepelnek mesterek és tanítványok, gyerekek és felnőttek.

Amikor a csipaszok, a legkisebb CSIP-esek az együttesbe kerülnek, még nem sokat tudnak, csak azt, hogy érdekli őket ez a fajta játék, amelyben a beszédnek nincs szerepe, annál több a testnek és az arcnak. Ahogy múlik az idő, lassan megtanulják az ide járók, hogy például milyen összefüggés van az ember testtartása, jelleme, lelkiállapota között, hogy miben különbözik a grimasz az arcjátéktól, hogy milyen fontossága van a színpadon a zenének és a csöndnek, sőt az is érdekes, hogy van-e összefüggés az ember viselkedése és egy ruhadarab viselete között.

A régi CSIP-esek egyike elmondta: ebben az együttesben tanulta meg, hogyan kell érteni és értelmezni az emberek mozdulatait, az arckifejezéseket. Hozzátette még azt is, hogy saját magát is itt ismerte meg igazán, hiszen a közös próbákon az ember egyszerre figyel befelé – önmagára – és kifelé, a társaira.

Karsai Gizellát arról is kérdeztem, mi a további lehetőségük azoknak, akik az iskolapadból és a CSIP-ből kinőve nem szeretnének felhagyni a pantomimezéssel?

– A KISZ Központi Művészegyüttesének van Pantomim Stúdiója, amelyet Karsai János neves pantomimművész, a Karsai Pantomim Rt. vezetője irányít. Ebben a stúdióban tovább gyakorolhatják mindazt a „kiöregedett" CSIP-esek, amit már tudnak, amit szeretnek. Egyelőre úgy tűnik azonban, a CSIP-et nem könnyű „kinőni". Most is együtt dolgoznak az együttesben kicsik és nagyok . . .

– Aki szeretne CSIP-es lenni, hol jelentkezzen?

– A Csepeli Úttörőházban. A pantomimegyüttes tagjainak egyúttal ez az úttörőmunkájuk is, hiszen 1985 óta önálló területi úttörőcsapatként működünk. Csapatunk névadója Latinovits Zoltán.

Aki tehát CSIP-inasnak, csipasznak áll, arról is dönthet, akar-e a saját iskolájában is úttörőmunkát végezni vagy sem.

S talán ez a tény sokak döntését megkönnyítheti, hiszen csak jó szervezéssel, időbeosztással tud felnőtt és gyerek időt szakítani arra, amivel szívesen foglalkozna.

T. Puskás Ildikó

A VASORRÚ TÜNDÉR

A TUDÁSNAK PÉLDÁUL MI AZ ELLENTÉTE? AZ OSTOBASÁG?

Valószínűleg Meseország derék lakóinak is elakadna a szavuk, ha a csupa szépség, csupa jóság teremtés váratlanul ilyen meghökkentő külsővel toppanna közéjük. Senki sem tudná hamarjában, hogy az illető tündér-e vagy boszorka, hogy az ércpajzsú igazság vagy az ármányos gonoszság áll-e előtte.

Talán ezért nem is szerepel a mesékben. És talán éppen ezért találkozunk vele olyan gyakran a valóságban, ahol a jelenségek általában önmaguk ellentétével együtt jelennek meg. A *pozitív* elektromosság vagy mágnesség fogalmának és tényének csak akkor van értelme, ha létezik ezeknek a *negatív* ellenpólusa is. A *meleget* csak a *hideg* ismeretében tudjuk logikusan értelmezni, a *nagy* semmit sem mond a *kicsi* nélkül, a *jobb* a *bal* nélkül, és így tovább.

Az érdekesség abban van, hogy ezek az ellentétek egyrészt összebékíthetetlenek, másrészt kizárólag egymás révén léteznek.

A ravaszság meg abban, hogy a dolgok és jelenségek sokszor rejtetten, mintegy önmagukban hordják saját ellentétüket, azok nem különülnek el olyan látványosan és kézzelfoghatóan, mint az említett esetekben.

*

A tudásnak például mi az ellentéte? Az ostobaság? A felszínes tudás? A lényegtelen dolgok ismerete? Az általtudományos tételekre alapozott „éleslátás"?

A kérdések akár vég nélkül sorolhatók, de erre semmi szükség. Mindegyikre ugyanaz a válasz: az emberi tudat, szűkebb értelemben a tudomány, önmagában is ellentmondásos jelenség. Mindezt korunk tudományának megítélése is igazolja. Érvek sokaságát szokás felsorakoztatni amellett, hogy a tudomány afféle luciferi átok, minden gondunk és bajunk okozója, hogy gátlástalan és embertelen, hogy megöli az érzelmeket, elgépiesít, lealacsonyít és így tovább.

A másik tábor viszont ugyanennyi érvet tud felsorakoztatni amellett, hogy a tudomány az emberiség jótevője, minden gondunkra és bajunkra orvosság, a jólét kiapadhatatlan forrása, hogy felszabadítja az igazi emberi értékeket, áldás, reménység és így tovább.

Ráadásul mindkét érvelés igaz a maga módján, a baj csak az, hogy mindkettő egyoldalú. Mintha azt állítanánk, hogy az elektromosság pozitív töltésű részecskéi ugyan hasznosak, a negatív töltésűek viszont méltók a megvetésünkre.

Képtelenség . . .

*

Az persze érthető, hogy miért éppen napjainkban kapott lábra a divat, hogy a tudomány létéről, szerepéről, további fejlődéséről vagy éppen elsorvasztásáról vitatkozzunk. Soha még ennyire nem éreztük a jelenlétét vagy éppen a hiányát, soha ennyire nem szólt még bele akár az egyes emberek, akár egész társadalmak, sőt világrészek sorsába, mint ma.

Azelőtt valahogy a háttérben maradt. Senkinek sem jutott eszébe azon vitatkozni, hogy a csiszolt kőbalta vajon áldás-e vagy átok a csiszolatlan szerszámhoz képest, hogy a kerék feltalálásával és alkalmazásával boldoggá válik-e az emberi lét, de még azon se, hogy kibányásszuk-e a szenet a gépek, járművek hajtásához, a villamos energia megtermeléséhez, vagy sem.

A gyakorlat, a mindennapi élet kijelölte a megoldandó feladatokat, megfelelően felkészült és rátermett emberek pedig — hosszabb vagy rövidebb idő alatt — megbirkóztak velük. A tudomány tehát sohasem a jobb képességű egyének szellemi passziója volt, hanem mindig egy adott kor, egy adott társadalom valóságos igényeit, érdekeit szolgálta. Nem valamiféle határozat nyomán született.

A VASORRÚ TÜNDÉR

Az élőlények „terveit" a DNS molekulák őrzik. A kérdés az, hogy lángelmék vagy szörnyetegek születnek-e majd a laboratóriumokban

A baromfihús- és tojásgyárak egyik nélkülözhetetlen alkatrésze a csirke. Egyelőre . . .

idős, annak egyik jelentős tevékenységi formája.

Teljesen meddő és értelmetlen dolog azon vitatkozni, hogy szükség van-e rá, vagy sem, hogy jó-e, vagy rossz, a tudomány csupán eszköz — méghozzá hihetetlenül hatásos eszköz — a túlélésre, a fennmaradásra.

Sajnos, a pusztításra is, de hát erről sem a tudomány tehet, hiszen nem *általában*, hanem csak, mint az *ember tudománya* létezik. Éppen ezért nem független a társadalomtól sem, amelyben született, és amelynek céljait és érdekeit szolgálja.

*

Hogy mennyire önmagában hordja saját ellentétét, arra mi sem jellemzőbb, mint az, hogy minden eredménye nyomán — ahelyett, hogy szép lassan elfogynának — egyre újabb és újabb megoldandó feladatok születnek, amelyekkel megint csak a tudomány, méghozzá egy mind magasabb szintű tudomány képes megbirkózni.

És igaz ugyan, hogy a kőbalta, a kerék vagy a szén kitermelése nem képezte vita tárgyát, a számítástechnika, az atomenergia, az űrhajózás vagy a génsebészet már annál inkább.

A feladatok megoldásának, valamint az új gondok és lehetőségek megteremtésének folyamata szédületesen felgyorsult, veszélyes, ingoványos talajra tévedt. Az új tudományágak hatását, következményeit egyre nehezebb kiszámítani, arról nem is beszélve, hogy hatalmas összegeket emésztenek fel.

Hagyjuk hát abba az egészet?

De hiszen éppen ezektől a tudományágaktól várjuk gazdasági fejlődésünk kibontakozását, éppen ezeket kívánjuk minden eddiginél erőteljesebben fejleszteni !...

*

A tudomány tehát, ez a vasorrú tündér, itt él közöttünk, és mi sem áll távolabb tőlünk, mint hogy eldöntsük, melyik az igazi arca. Egy ötletünk viszont van: *próbáljuk meg ezt együtt kideríteni.*

Leveledet, véleményedet, észrevételeidet őszinte érdeklődéssel várjuk! Címünk: Pajtás szerkesztősége, Budapest, Jászai Mari tér 5. 1397.

Cser Gábor

Jelenlegi tudásunk már lehetővé tenné, hogy termővé varázsoljuk az ilyen földeket is

A világűrben máris otthonosan mozgunk, ám az emberiség kétharmad része éhezik...

Őrült összegeket költünk a katonai objektumok telepítésére és álcázására is

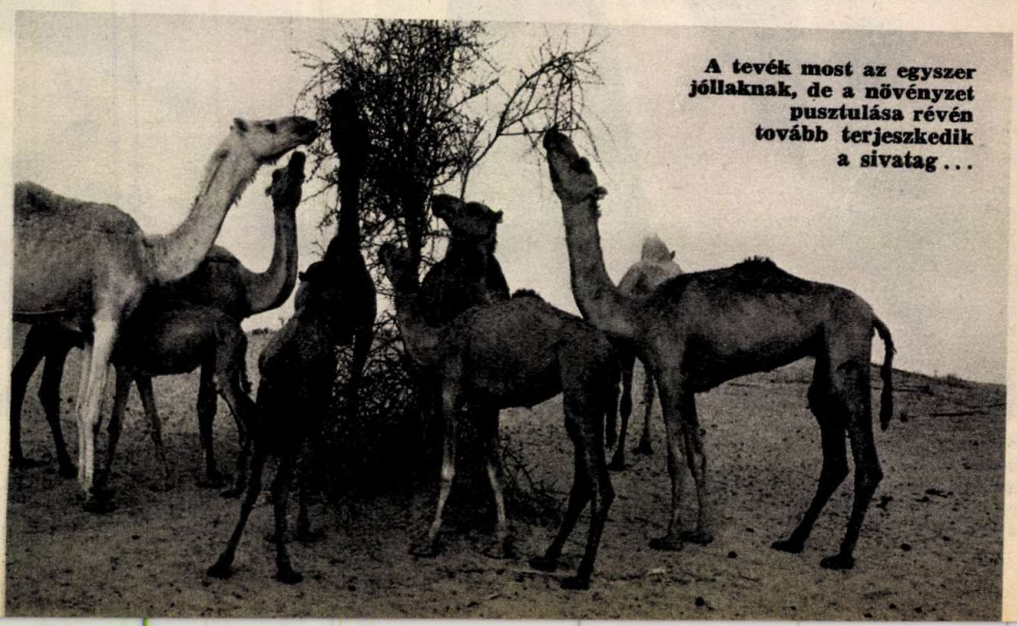

A tevék most az egyszer jóllaknak, de a növényzet pusztulása révén tovább terjeszkedik a sivatag...

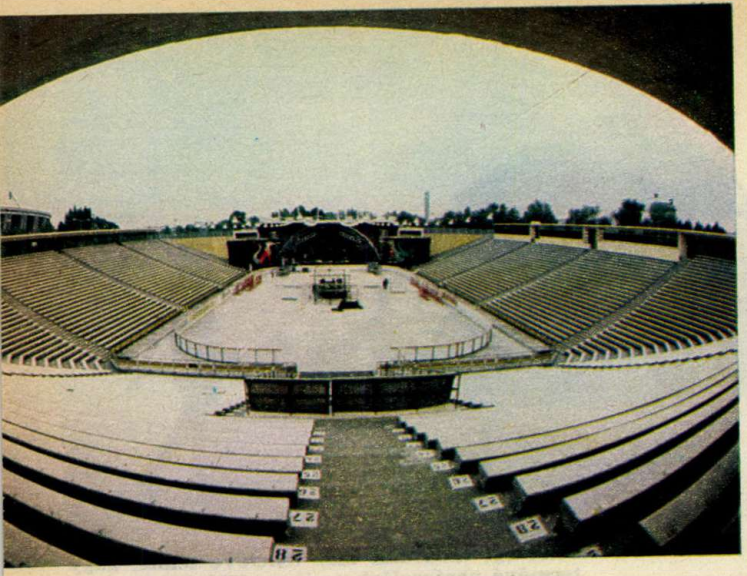

Csönd, nyugalom, béke, a magnóról háttérzene szól. Messze még a koncert . . .

ÍGY KÉSZÜL A KONCERT

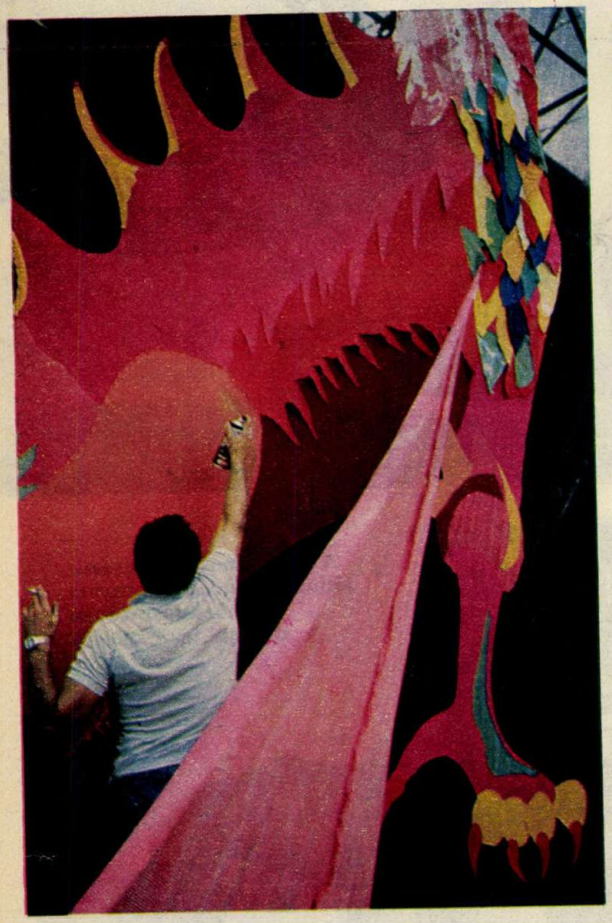

Színes sárkánykép kerül a „ládákat" takaró fekete lepelre, ez a tarka díszlet is a „buli" kelléke

Gombok, kapcsolók, kábelek rengetegében egyetlen csatlakozás sem kerülhet rossz helyre

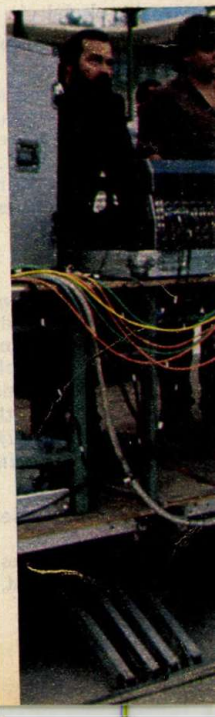

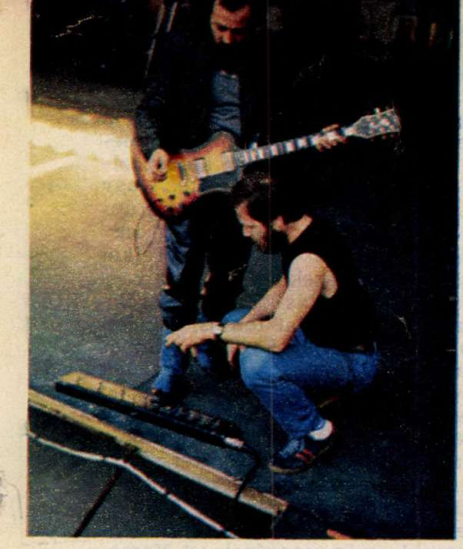

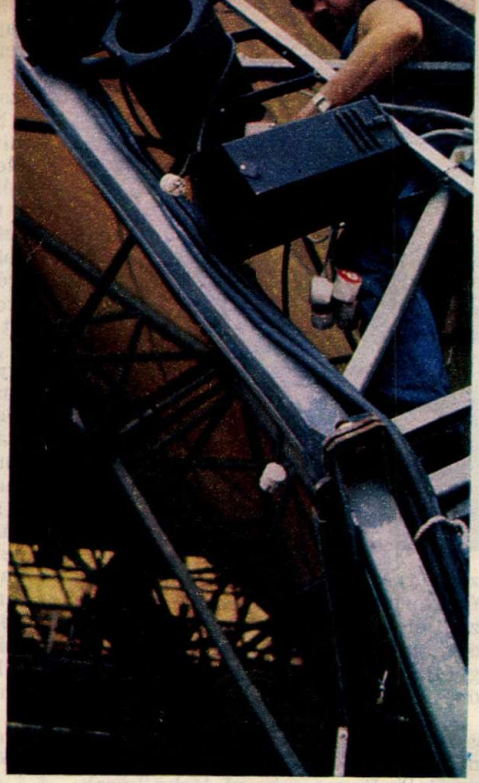

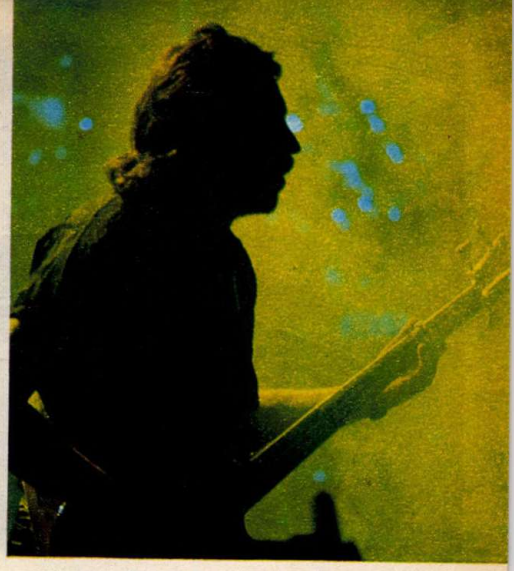

Egy kis hatáspróba, zenével. A koncerten percenként más és más fényekkel terítik be a színpadot, amelyek mindig a számok hangulatához alkalmazkodnak

Fotó: Karasz Lajos

Ez már a nagy pillanat, a „robbanás" utáni másodperc. Megkezdődött a huszonöt éves Omega ünnepi koncertje

Mondják: a zenésznek mindig van valami kérése. Itt éppen a dobos, Debreceni Ferenc hozakodik elő óhajaival

ÍGY KÉSZÜL A KONCERT

Nincs „paszport", nincs biléta, ami ide jó lenne. Talán csak a „back stage pass"... Ilyen kártyát visel mindenki itt fönn a színpadon, s ha ezt tűzi trikójára az idegen, akár valami kezdő roadnak (rakodónak) is nézhetik, tehát ne lepődjön meg azon, ha rászólnak:

— Hé, fiú! Tedd arrébb a mélynyomót!

A mélynyomót, vagyis a hangfalat, amely a zene alacsony rezgésszámú hangjait löki majd a koncerten a közönség felé. Három sávra osztják a muzsikát, a mély, a közép és a magas tartományú hangoknak különkülön „dobozai" vannak. Zavarban lenne az idegen, már csak azért is, mert a ládák átlagos súlya eléri a száz kilót, a mélynyomó még nehezebb is valamivel. Egyébként most ér első, kényesebb fázisához a munka. A lakatosok és a szerelők már a színpad fölé állították a kupolaszerű sátortetőt, helyére került a nyolcszáz éles fényű reflektor az őket mozgató hidraulikus szerkezettel együtt, s a kétszáz hangfal is. Most jön a „szívműtét"...

— A hangfalakat és az erősítőket összekötjük a keverőasztalokkal — magyarázza Kraft Tamás, aki állítólag Rolls Royce a hazai technikusok és roadok között. — Húsz kilométernyi kábelt használunk, és a zenészfül olyan érzékeny szerkezet, hogy ha egyetlen csatlakozást is rossz helyre dugunk, már észreveszi.

A kábelek az „agyközpontba" futnak, ez a nézőtér közepén elhelyezett toronyszerű építmény a keverőasztalok bástyája. A koncerten népes rendezői gárda védi majd, nehogy a zene felszabadító mámorában valaki kárt tegyen benne. A keverőasztalok bonyolult szerkezeteivel állítják be a dobok, a gitárok, a zongorák és a szintetizátorok hangszínét, erősségét, dinamikáját. A színpadon éppen Debreceni Ferenc püföli a bőröket, int a torony technikusainak: túl kemény a mélydob dörrenése. Legyen puhább egy kicsit, így jobban belesimul majd a zenébe.

*

Ha azt mondom: a torony a koncert agyközpontja, Kraft mindjárt vitatkozik. Az ő hadállása a színpad oldalán húzódik meg, a kontrollért felel.

— Ezen a negyven csatornán hallja a saját játékát a zenekar — mutat a maga pultja felé —, ott, a rók, úgynevezett monitorok a zenész kapaszkodói. Ha ezek közül akár kettő is bedöglik, „elmegy a zenekar az erdőbe". Azt sem tudják, mit játszanak.

Negyven csatorna, külön-külön minden hangszernek több is jut belőle. De nemcsak ilyen kulcspozíciók vannak itt, mint Krafté, vagy a torony technikusaié. Roadok tűnnek fel, kezükben üdítő vagy egy pohár víz. Viszik a hangszereiket próbálgató zenészeknek. Alacsony és érdemtelen beosztás? Szó sincs róla. Itt minden mozdulat fontos, minden a „bulit" szolgálja. És hát nem is olyan nagy a luxus, hogy legyenek emberek, akik csak az üdítőkkel foglalkoznak. Hozzák ők mindjárt a szárazjeges rekeszeket is, fektetik a sárga füstcsöveket, egy-két perc még, és gomolygó ködbe burkolózik a színpad. Többen nem is örülnek ennek, hiszen Presser Gábor (felléphet majd az ős-omegások is) Yamaha Grand Electric Pianóján is igazítani kellene még, ahogy oszlanak az opálos próbafelhők, egy technikus mindjárt nekilát a munkának.

Benkő egyébként újra és újra megjelenik a színpadon. Azt mondja: körülnéz, de nem afféle nyugodt szemlélődés ez, hanem nagyon is szigorú mustra.

— Tudnom kell, hogy minden rendben van-e. Vannak bizonyos jelzéseink, road, technikus, zenész ezekkel kommunikál. Ha bejön egy kisebb „cvikli", még javíthatunk menet közben is. Meg aztán az idegeimnek is jót tesz ez a mászkálás.

*

Benkő tehát mászkál, Kóbor beszélget, Molnár tárgyal, Presser mosolyog... A roadok, a technikusok még dolgoznak. Esti sötétség telepedik a Kisstadionra, de hirtelen zöld lézersugarak hasítanak bele a feketeségbe. A zenészek most öltik magukra koncertruhájukat, az úgynevezett képes technika pedig próbál még egy utolsót. Alakokat, formákat rajzolnak „gépeikkel" a színpad mögötti vetítővászonra.

— Számítógéppel vezéreljük a berendezéseinket — mondja Hérai András, a lézeresek közül. — Minden számot hangról hangra ismerünk, mi teremtjük majd hozzájuk a világítókkal együtt a fények varázslatát.

A színpadon levő milliós értékek, hangszerek és berendezések, no meg egy félórai totális nyugalom is az oka annak, hogy már a „back stage pass" ez a kis varázskártya is elveszíti hatalmát.

Összesen négy napig tartott a koncert technikai előkészítése, négy napon át, reggel nyolctól éjjel kettőig dolgozott a népes csapat.

— A színpad kész! — szól be valaki a zenészek öltözőjébe. Az élő záróvonal mögül még látjuk, hogyan szivárognak hangszereik és a mikrofonok mögé az együttes tagjai. Dugig telt a nézőtér. Gyors visszaszámlálás, szinte egyszerre robbannak a fények és a hangok.

Sinkovics Ferenc

JEGYZŐKÖNYV

Felvétetett 1987. augusztus 25-én az Állami Energetikai és Energiabiztonság-technikai Főfelügyelet hivatalos helyiségében, a **„Valamit Walakiről"** című alkotói pályázatra beérkezett pályamunkák elbírálásakor.

A beérkezett pályaműveket a Magyar Útlörők Szövetsége által szervezett előzsűri nézte át, és kiválogatott 148 darabot. Ezek közül fődíjban részesül: reklámtárgy-ötleteiért **Kőhalmi Szabolcs,** Romhány, Kossuth L. u. 126. 2654 szeilemes képregényéért, rajzaiért és szobraiért **Irinyi Gabriella,** Debrecen, Damjanich u. 39. 4028; társasjáték tervéért **Novák István,** Salgótarján, Lovász u. 25. 3100; beküldött kollekciójáért **Stromfeld Aurél Általános Iskola,** Komárom, Hága L. u. 3. 2321. **Szabó Zita** és **Sagát Ágnes,** Budapest, Mártírok útja 205. 1202; képregénytervükért kollektív jutalomként a A zsűri ezenkívül mintegy ötven pályázó munkáját találta díjazásra érdemesnek.

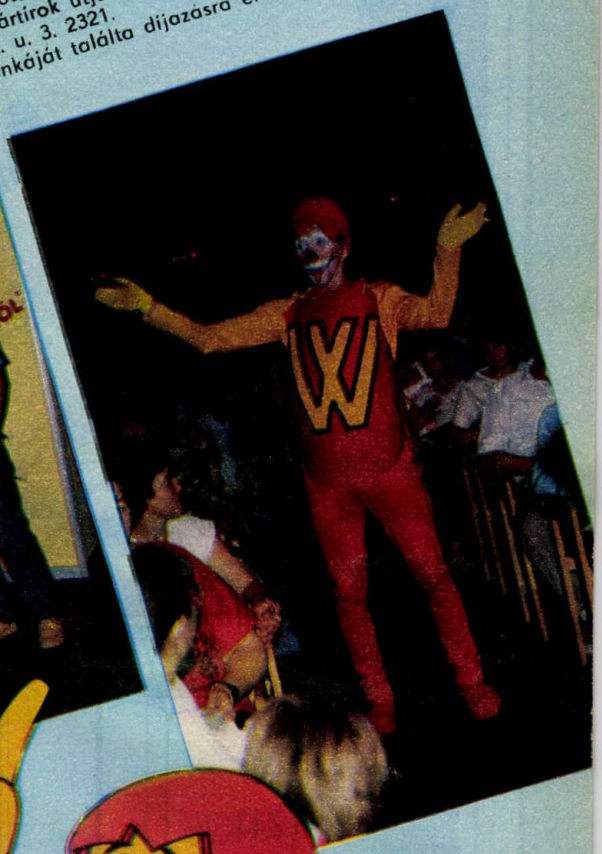

Beszédes bejáratok

Mező István rajzai

JÁTÉK+VÁR

A VÁRKAPITÁNY VÉLEMÉNYE

Természetesen a játékvárakról. Azokról a közösségi játékokról, amelyek népszerűsítésére a Magyar Úttörők Szövetsége az 1986—87-es mozgalmi év elején akciót hirdetett. Azóta kereken egy esztendő telt el.

— Hosszú ideje sok közösségi játék szerepelt a csapatoknak szóló ajánlatainkban. De azt tapasztaltuk: hiába a jó lehetőség, hogy a gyerekek játékosan ismerkedjenek meg a világ dolgaival, ha a módszer nem jut el hozzájuk. S hogy ennek ne legyenek gátjai, megpróbáltunk valamit kitalálni — magyarázza Földi Katalin, az úttörőszövetség munkatársa, a játékvárak „főkapitánya". — Legyenek ezek a játékvárak központok, bázisok, amelyek a gyerekközösségeknek segítséget nyújtanak, ötleteket adnak. Nem az a szándékunk, hogy a játékvár mondja meg, mit csináljanak szeptembertől júniusig, hanem, ha problémájuk adódik, legyen kihez fordulniuk.

— Melyek a legnépszerűbb játékvárak?

— Tavaly hétszáz játékvár alakult, s kimagaslóan vezet a „Vár a természet", a „Barátunk a könyv", s a kisdobosoknál, a „Hétmérföldes csizmában".

— S melyek a mellőzöttebbek?

— Érthetetlenül kevés játékvár működik az „Érteni egymást"-ból, holott igazán izgalmas, hiszen nemzetközi kapcsolatokat, külföldi levelezéseket, utazásokat kínál, megismerteti más országok gyermekeinek életét. Azt hinné az ember, hogy a fiúkat érdeklik az ötletes, gyakorlatias dolgok. A „Barátunk a technika" nem erről tanúskodik. Néhány létezik csak az országban.

— Vajon miért népszerű az egyik, és miért nem a másik?

— Sajnos, még most is elég sok az olyan gyerek, aki nem is tud a közösségi játékokról, a játékvárakról. Vagy ha mégis, csak a felnőtt vezetőkön keresztül, akik érdeklődésük, hobbijuk szerint választanak, ez pedig nem biztos, hogy találkozik a gyerekek vágyával. Az is döntő lehet, hogy egy-egy közösségben melyikhez találnak vállalkozó kedvű lelkes szakembert. A „Vár a természet" népszerűsége egyébként nem meglepő. Rengetegen túráznak, kirándulnak, táboroznak, s megismerve a játék feloldó, laza keretét, mind többen választják ezt a közösségi játékot. A túrázáson kívül beletartozik a természeti jelenségek megfigyelése, a természetvédelem is, s ezek családító területek. A „Barátunk a könyv" játékvár gyors elterjedésében sokat segítettek a könyvtárak. Olvasmányokat ajánlanak, író-olvasó találkozókat és vetélkedőket szerveznek, leveleznek a gyerekekkel.

— Ha valakinek mégis felkeltené az érdeklődését az „Érteni egymást" játékvár vagy bármelyik más, kevésbé ismert, kitől kaphat segítséget?

— A rajvezetőktől. A felnőtt úttörővezetőknél található egy kiadvány, amelyben minden javaslatunkat leírtunk, s a felnőttek abban is segíthetnek, hogy megadják annak a közösségnek a nevét, amelyik ugyanezt a játékvárat választotta. Egyébként a teljes címlista megjelent a Pajtás 87/9-es számában.

— Hogyan tovább?

— Miközben várjuk a gyerekek véleményét a játékvárakról, vizsgáljuk azt is, hogy ezek mennyire korszerűek, vonzóak, ötletesek. Ha valamelyik nem olyan divatos már, beléphet helyette új, bővíthetjük vagy csökkenthetjük a készletet, ahogy az érdeklődés megkívánja. Minden közösségi játék csak akkor kel életre, ha az ötlet valóban eljut a gyerekekhez. Ha érdekesnek találják, akkor az minden erőltetés nélkül úgyis népszerű lesz.

— Tarpai —

PÁLYAVÁLASZTÓ FIATALOK!

A PAMUTTEXTILMŰVEK BUDAI GYÁRA az 1988—1989-es tanévre felvesz általános iskolát végzett lányokat fonó és szövő; fiúkat textilgépszerelő, lakatos, villanyszerelő, esztergályos szakmunkástanulónak.

A tanulmányi idő három év. Felvételi vizsga nincs!

Ösztöndíj: a tanulmányi ösztöndíj az eredménytől függően 500—960 Ft; a társadalmi ösztöndíj egységesen 500 Ft havonta + 100, 150, 200 Ft tanulmányi pótlék.

Juttatások:

— 5 Ft térítésért teljes ellátás (napi háromszori étkezés); — ingyenes kollégiumi elhelyezés; — iskolaköpenyt, füzetcsomagot, tankönyvet, munkaruhát térítésmentesen adunk; — évente kedvezményes vásárlás a gyár termékeiből; — a tanulók részére 50%-os utazási kedvezményt biztosítunk; — a harmadéves tanulókat teljesítménybérben foglalkoztatjuk.

A szakmunkásvizsga után jó kereseti lehetőség!

A lányokat 160 Ft-os térítés ellenében modern leányszállókon, a fiúkat gyári albérletben helyezzük el.

A továbbtanulásra szakirányú középiskolában lehetőséget biztosítunk.

PAMUTTEXTILMŰVEK · PATEX · BUDAPEST

PTM Központ
1. sz. Gyára,
személyzeti osztály,
Budapest, pf.: 43. 1502.
Telefon: 662-688.

HIRDETÉS

ÚTTÖRŐ TÖRTÉNELEM

KÉSEI TUDÓSÍTÁS

Szép szeptemberi nap volt, a megszokott élet zajlott az iskolában. Egyszer csak történt valami rendhagyó. Újságírók kopogtattak be hozzánk, a Pajtás munkatársai.

— Jó úttörőkkel szeretnénk beszélgetni — hozakodtak elő kívánságukkal.

Rövidesen tucatnyi gyerek válaszolt felváltva a két kíváncsi vendég kérdéseire. Egy ötödikes őrsvezetőt, aki verseket írt a faliújságra, külön is kifaggattak. Búcsúzóul a lelkére kötötték:

— Szeretnénk, ha beszámolnál a lapnak, megírnád, milyen nálatok az úttörőélet. Megígéred?

— Igen — felelte őszinte meggyőződéssel a fiú.

S miféle úttörő, aki nem teljesíti az ígéretét? Igaz, a fogadalom idestova negyven évvel ezelőtt hangzott el, a Bükk és a Tisza között meghúzódó Heves megyei kis faluban, Egerfarmoson. Az igent egy manapság negyvennyolcadik életévén is túllépő úttörő, aki már kétszeres nagyapa, vagyis e sorok írója mondta ki.

Kedves Szerkesztőség!

Munkatársaik nem szabtak határidőt tudósításomhoz. Így, ha megkésve is, törlesztem tartozásomat. Most számolok be róla, milyen volt akkor a mi úttörőéletünk.

Előbb kezdték fújni a fényes szellők az új élet lobogóit a városokban, de rátaláltak az olyan eldugott községekre is, mint a miénk. Megalakult a csapatunk, büszkén felkötöttük a vörös nyakkendőt.

Megbetegedett a kisbíró. Hogy miért tartozik ez a történetünkhöz? Csapatvezetőnk, Bóta Albert indítványára Szabó Laci, Joó Pista meg jómagam, hetenként felváltva álltunk a fontos közéleti személyiség helyére, pontosabban a mostani hangosbeszélő szerepét magunkra öltve körbejártuk az utcákat, kidoboltuk az időszerű közleményeket. Fizetségül kaptunk összesen száz forintot. Nagy pénz volt. Fejenként húsz-húsz forint ütötte a markunkat, negyvenet pedig befizettünk a csapatpénztárba. Alighanem ezzel alapoztuk meg az úttörők közös vagyonát.

Világnézeti fejlődésünk akkor bontakozott ki, amikor a hittanóra előtt benyitott osztályunkba a csapatvezető — egyben igazgató — és kijelentette:

— Mostantól kezdve nem kötelező hittanra járni. Aki úgy gondolja, haza is mehet.

Azzal magunkra hagyott bennünket. Négyen azonnal fogtuk a táskánkat, és távoztunk. Veres Gabival, Joó Pistával együtt még jó szót is kaptunk önkéntes elhatározásunkért. Nagy Kálmánt viszont nem várták odahaza tárt karokkal. Sőt! Kemény áldozatot kellett hoznia alakuló nézeteiért: alaposan elfenekelték!

Máig is kísért 1949 nyarának emlékezetes eseménye. Hármunkat az egykori napszámosok, summások gyerekei közül járási vezetőképző táborba hívtak. Két hétre beköltöztünk az erdőövezte noszvaji főúri kastélyba. Az őrsi élet alakításának csínját-bínját igyekeztünk elsajátítani.

Kérem a szerkesztőséget, mentsen fel alóla, hogy minden részletre kiterjedően ismertessem a jótanulási verseny eredményeit, milyen ünnepségeket rendeztünk, hány színdarabot játszottunk. De nem hagyhatom említés nélkül, menynyire örültünk, hogy csapatotthonnak nevezhettük ki az iskolaépület egyik fáskamrányi szobáját. Jó időben az őrsi gyűléseinket mégis az Eger patak menti kiserdőben tartottuk. Ott határoztunk a nagy tervekről, akciókról.

Papírhulladék kevés akadt a faluban, annál több kallódó, ócska fémeszköz. Gyűjtési zsákmányunk köre kiterjedt a használhatatlanná vált boronától, ekétől a háborúból visszamaradt ágyúgolyóhüvelyig. Aratás idején sok elszóródott kalászt szedegettünk össze a tarlókról. Megszerveztük a tűzőrséget. Figyelőhelyül a Rima patak töltésén nőtt terebélyes fa ágait választottuk. Szolgálatunk végeztével a magunkkal cipelt vödröt ürgeöntésre hasznosítottuk. Előfordult, hogy a környék legmagasabb pontjáról, a templomtoronyból őrködtünk, nem füstöl-e a határ valahol. Veres Jancsira a figyeléssel együtt — családi alapon — rábízták a déli harangozást is.

Nem maradhat az idők homályában a mi szűkebb futballtörténelmünk sem. Kiélezett küzdelmeket vívtunk a járási úttörőbajnokságban. Tornacipős, klottnadrágos együttesünk Kálba vonattal, Mezőszemerére, Szihalomra lovaskocsin, Mezőtárkányba gyalogszerrel érkezett. Esküdni mernék rá, csapatunk vallhatta magáénak a leghozzáértőbb és leglelkesebb edzőt, Pintér Gabriella tanárnő személyében. Tűzbe mentünk volna érte és egymásért. Mégis esett úgy, hogy nem mi hagytuk el győztesen a gyalogút-keresztezte, itt-ott töviskóróktól sem mentes zöld gyepet...

Tisztelt Szerkesztőség!

Nem telik el sok esztendő, és a mi egykori játékosaink unokái lépnek úttörőkorba. Bizonyára akad majd közöttük, aki megígéri, hogy tudósítást küld a Pajtásnak. Szívből kívánom neki, hogy sok érdekes, tartalmas, maradandó élményről számolhasson be.

Tuza István

TANULJ TOVÁBB!

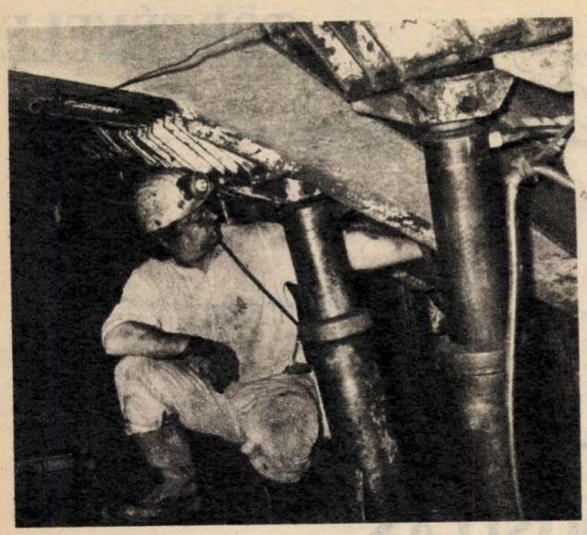

AZ OROSZLÁNYI SZÉNBÁNYÁK VÁLLALAT VÁR AZ 1988/89-ES TANÉVRE SZAKMUNKÁSTANULÓNAK!

Azok a fiúk jelentkezhetnek szakmunkástanulónak, akik 14. életévüket betöltötték és az általános iskolát elvégezték.

Juttatások:

– tanulmányi eredménytől függő tanulmányi ösztöndíj, melynek összege 1100 Ft/hó;

– a vájár és bánya-elektrolakatos szakmában a tanulmányi ösztöndíjon felül 200 Ft/hó kiegészítés;

– társadalmi ösztöndíj-szerződés esetén vájár, bánya-elektrolakatos és villanyszerelő szakmákban 700 Ft/hó alapösztöndíj + 300 Ft-ig terjedő tanulmányi pótlék, a tanulmányi eredménytől függően;

– a többi szakmában 400 Ft/hó alapösztöndíj + 300 Ft-ig terjedő tanulmányi pótlék.

A szakmunkástanulók a III. évben szakmunkásbérben dolgoznak, a szakmunkások keresetének 90%-át kapják. Emellett a társadalmi ösztöndíjat továbbra is megkapják.

A tanulók részére kollégiumi elhelyezést biztosítunk, melynek díja 150 Ft/hó. Étkezés 5 Ft-ért naponta. (Ezt a díjat állami gondozottaknak nem kell fizetni.

A képzés ideje 3 év.

Jelentkezni lehet az általános iskolákban a „Továbbtanulási jelentkezési lap"-on, illetve a túlkorosok levélben is jelentkezhetnek a 312-es Számú Ipari Szakmunkásképző Intézetnél (Oroszlány, Asztalos J. u. 2. 2841) vagy az Oroszlányi Szénbányák bér- és munkaerőgazdálkodási osztályán (Oroszlány, Pf.: 22., telefon: 34-61-122/664-es mellék).

A szakmunkásvizsga után a kereseti lehetőségek:

– vájár: 8–12 000 Ft; bánya-elektrolakatos: 7–10 000 Ft; villanyszerelő: 6–10 000 Ft; géplakatos, szerkezetlakatos: 5–9000 Ft.

Egyéb juttatások: 58 q illetményszén vagy annak pénzbeli ellenértéke; föld alatti pótszabadság; nyereségrészesedés; hűségjutalom; munkásszállás (150 Ft/hó); napi háromszori étkezés (36 Ft/nap); munkaruha; védőruha; albérleti hozzájárulás (800 Ft/hó); üdülés (külföldön is); sportolás; 1–2 év munkaviszony után 250 000 Ft-ig lakásvásárlási, illetve lakásépítési támogatás, melyből föld alatti munkakörben dolgozóknak 200 000 Ft-ot, külszíni dolgozóknak 100 000 Ft-ot 10 év munkaviszony után nem kell visszafizetni.

FIATALOK! GYERTEK KÖZÉNK!

OROSZLÁNYI SZÉNBÁNYÁK

KEDVES PÁLYAVÁLASZTÓ FIATALOK!

Mindannyian pályaválasztás előtt álltok. Döntéseitek meghozatala előtt, engedjétek meg, hogy néhány kérdésről tájékoztassunk benneteket.

A gabonaipar elnevezés egy összefoglaló név. Ez a gabonatároló-ipart, a malomipart és a keveréktakarmány-gyártó ipart jelenti. A molnár szakmunkások a malmokban végzik a búza és a rozs őrlését, a rizs, a borsó, az árpa emberi fogyasztásra alkalmassá tételét. Az ugyancsak molnár szakmunkásokat foglalkoztató keverőüzemeink állítják elő az ország állatállományának ellátásához szükséges takarmányok nagyobb hányadát.

Fiatalok! Hívunk benneteket e szép és igen sokoldalú képzettséget jelentő molnár szakmába. A gabonatároló üzemek, a silók, a malmok, a keveréktakarmányokat gyártó egységek várnak benneteket, hogy közületek szakmunkásokat, majd az igyekvő és szorgalmas molnárokból mestereket, művezetőket (főmolnárokat), technikusokat, illetve mérnököket nevelhessenek.

A molnár szakmunkások képzése Budapesten, a Pesti Barnabás Élelmiszeripari Szakközépiskola és Szakmunkásképző Intézetben történik. (Címe: Budapest, Népköztársaság útja 63–65. 1062.) Az igénylők részére az iskola igen jól felszerelt kollégiumot biztosít.

Vállalatunk a tanulókkal ösztöndíj szerződést köt. Ösztöndíjasaink az első évben havi 800, a második évben havi 900, a harmadik évben havi 1000 Ft alapösztöndíjat kapnak. A tanulmányi eredménytől függően, ezen felül – a képesítés megszerzésének időpontjáig – 300–500 Ft pótlékban, és az iskola javaslata alapján további tanulmányi ösztöndíjban is részesülnek tanulóink.

Várunk benneteket!

Címünk: Budapesti és Pest Megyei Gabonaforgalmi és Malomipari Vállalat, személyzeti és oktatási osztály, Budapest, Vaskapu u. 41. 1097. Telefon: 130-070 vagy 135-280/127-es mellék.

HIRDETÉS

PÁLYAVÁLASZTÓ LÁNYOK, FIÚK!

A Budapesti Elektromos Művek az Ipari Minisztérium felügyelete alatt működő közüzemi vállalat. Felelős – ellátási területén belül – a villamosenergia-szolgáltatással kapcsolatos tevékenység végzéséért. Vállalatunk műszaki-gazdasági feladatait három, egymástól jól elkülöníthető tevékenységi csoportba sorolhatjuk.

1. A vállalat kezelésében levő hálózatok, épületek, gépek, berendezések üzemeltetése, a szükséges fenntartási és karbantartási munkák végzése.

2. Energiagazdálkodási tevékenység, ezenbelül a fogyasztók energiaigényének kielégítése.

3. Hálózatfejlesztés. Az áramszolgáltatási területen jelentkező hálózatfelszerelési -építési igény kielégítése.

Szakmunkástanulóink képzése főhivatású szakoktatók irányításával tanműhelyekben, illetve az üzemegységeknél folyik. A képzési idő általános iskolai végzettségűeknek három év, érettségizetteknek két év. A tanulóévek alatt elsajátítják a villanyszerelő szakma legfontosabb technológiáit.

Szakmunkástanulóink minden őket megillető juttatást – tanulmányi és társadalmi ösztöndíjat, munkaruhát, étkezést – megkapnak. A vidéki tanulók részére kollégiumi elhelyezést biztosítunk.

A harmadéves tanulókat szakmunkásbérben foglalkoztatjuk. A továbbtanulást támogatjuk.

Az iparágban dolgozók energia-árkedvezményben és egyéb juttatásokban részesülnek.

Az alábbi szakmákra várjuk jelentkezéseteket: villanyszerelő, műszerész, vízvezeték-szerelő, kőműves, festő-mázoló.

A továbbtanulási jelentkezési lapra írjátok rá, hogy a Budapesti Elektromos Művekhez jelentkeztek.

Minden érdeklődőt szeretettel vár a Budapesti Elektromos Művek oktatási központja.

Cím: Budapest VI., Weiner Leó u. 7. 1065. Tel.: 126-011.

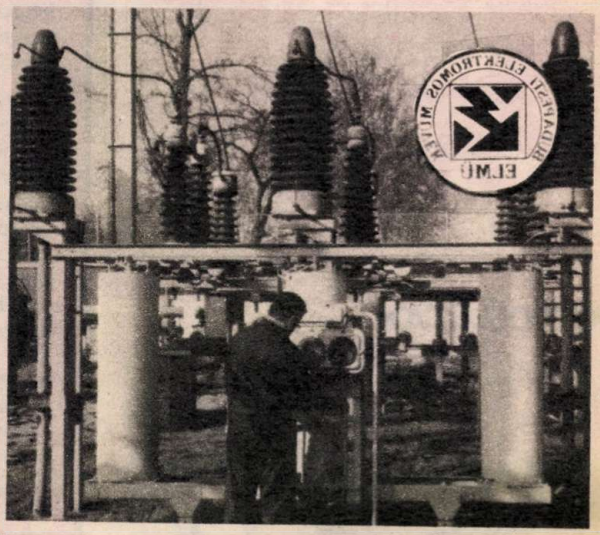

A mi szakmánk vár még rátok! Legyetek a „FEHÉR MIVESSÉG" mesterei! Jelentkezzetek papíripari szakmunkástanulónak a Csepeli Papírgyárba! A képzési idő három év. Az elméleti oktatás helye az 50. Számú Textil- és Papíripari Szakmunkásképző Intézet (Csepel, Bajáki F. u. 27.). A gyakorlati oktatás helye a Csepeli Papírgyár.

A képzés ideje alatt tanulóinknak a következő kedvezményeket nyújtjuk:

- **a tanulmányi eredménytől függő társadalmi ösztöndíj (300–1000 Ft) + tanulmányi pótlék (10–50%), és tanulmányi ösztöndíj (50–900 Ft);**
- **térítésmentes ebéd;**
- **teljes tanfelszerelés és munkaruha;**
- **kollégiumi elhelyezés;**
- **minden tanévben egy teljes öltözet ruha;**
- **ingyenes kirándulás, üdülés;**
- **a tanulmányi eredménytől függően, minden sikeresen befejezett tanév végén 1000–2500 Ft jutalom;**
- **sportolási lehetőségek, uszoda és sportlétesítmények a gyár közelében;**
- **ifjúsági klub, könyvtár.**

A papíripari szakmai ismeretek középfokon is elsajátíthatók a Than Károly Vegyipari Szakközépiskolában (Budapest II., Lajos u. 1–3.). Az iskola a négyéves képzési idő elteltével középfokú szakmai végzettséget és érettségi bizonyítványt ad. A középiskolások a szakmunkástanulókkal azonos kedvezményben részesülnek.

Továbbtanulási lehetőséget a Könnyűipari Műszaki Főiskola biztosít.

Fiatalok! A papír több ezer év alatt nélkülözhetetlen lett, nem tudta semmilyen más anyag pótolni a kultúra terjesztésében elfoglalt helyét. Felhasználási területei a csomagolástechnikában és az egészségügyi felhasználásban egyre bővülnek.

Jelentkezzetek! Biztos jövő, jelentős kedvezmények!

Bővebb felvilágosítást a Papíripari Vállalat Csepeli Papírgyár személyzeti osztálya ad.

Cím: Budapest XXI., Duna u. 42. 1751.

Telefon: 279-620/535, 301.

PAPÍRIPARI VÁLLALAT CSEPELI PAPÍRGYÁRA * 1923 *

Add tovább!

LEGO-DÉLUTÁN

Néhány pattintás és az egymáshoz illesztett alkatrészekből pillanatok alatt formálódik autó, daru, ház vagy helikopter. Talán a játék első modelljét megalkotó dán asztalos sem gondolta, hogy műve ekkora karriert fut be a világban. Az építődobozok néhány éve a hazai üzletekben is megjelentek. Borsos ára ellenére helyet kapott a gyermekek játékpolcain.

A nyár végén a Zánkán táborozó gyermekek számára LEGO-vetélkedőt szervezett a gyár, a Magyar Úttörők Szövetsége és a Pajtás szerkesztősége. A helyesen kitöltött LEGO-totó volt a versenyre szóló belépő. A versenyzőknek egy-egy modellt kellett összeállítaniok. Akik a leghamarabb készültek el munkájukkal, értékes LEGO-csomagokat nyertek. Annak sem kellett búsulnia, aki nem ért el helyezést, mivel a vetélkedő végén hazavihette azt az építődobozt, amelyet a vetélkedő során használt.

*

A BALLAGÓ IDŐ GÖLLÉN MEGÁLLT. Fekete István Emlékházat avattak Göllén. Így Somogy megye új irodalmi-helytörténeti érdekességgel gazdagodott. Az író özvegye a Ballagó idő életrajzi regény kéziratát, fényképeket, festményeket, emléktárgyakat, Fekete István könyveit és használati tárgyait – köztük horgászfelszerelését – adományozta a háznak.

Az emlékház vezetői mindazon iskolák, úttörőházak, csapatok, intézmények jelentkezését várják, amelyek az író nevét vették föl, tisztelik emlékét, kedvelik írásait.

A BÉKE KÖVETEI

Dél-Afrika és Namíbia nevével a hetvenes-nyolcvanas években gyakran találkozhattunk a magyar sajtóban. Az onnan érkezett híradások gyakran szóltak sztrájkokról, véres harcokról.

A Dél-Afrikai Köztársaság fehér kisebbsége embertelen módon bánik az ott élő színes bőrű lakossággal. A szomszédos Namíbia területét saját ellenőrzése alá vonta. Milliók élnek elfogadhatatlan körülmények között. Az ott élők haladó rétegei nyíltan vállalják a harcot az elnyomó rendszerrel. Sokan arra kényszerülnek, hogy elhagyják hazájukat. A közelmúltban a CIMEA nemzetközi gyermekszervezet küldötteként két gyermek látogatott Magyarországra. Útjuk közben megismerkedtek néhány európai ország gyermekeinek életével, szokásaival, játékaival.

MEZŐGAZDÁSZOK, HA ÚTTÖRŐK. A Gödöllői Agrárközpontban hatodik alkalommal rendezték meg az Úttörő Mezőgazdászok Országos Szaktáborát. Erre az ország valamennyi megyéjéből 85 gyerek gyűlt össze. Idén – többek között – a vácszentlászlói Zöldmező Tsz-szel és a Magyar Tudományos Akadémia Martonvásári Kutatóintézetével is megismerkedhettek az ifjú mezőgazdászok.

IRÁNYTŰVEL AZ ŐRSÉGBEN. Mikrotábort rendezett a Vas megyei Gersekarát község általános iskolájának úttörőcsapata az őrségi tájegység festői környezetében lévő Vadása tavának partján. Eljutottak a zalalövői római kori ásatásokhoz, valamint a megyeszékhelyre: Zalaegerszegre. És volt erdei túra is, ahol bizony nem ártott, ha valaki a tájoló helyes használatához is értett.

Barátnőm hangja sírós. — Képzeld, ma délelőtt, jólöltözött srácok a város kellős közepén fényes nappal kilopták a pénztárcámat a táskámból. Még most is elönt az izzadtság, ha átgondolom, mi is történt... (Csöndemet hallva gyorsan folytatja):

— A havi fizetésem maradékával a táskámban nyugodtan mentem, amikor hirtelen olyan tizenhárom—tizennégy éves forma srácok gyűrűjében találtam magam. Úgy kerülgettek, mintha valami titkos táncot táncolnának, ám különösebb jelentőséget nem tulajdonítottam a dolognak. Inkább a sutaságuknak tudtam be a körülöttem kialakult dugót. Amikor végre kiszabadultam a körből, hirtelen jókorát ütött rajtam a saját válltáskám. Egy nő lépett mellém, s megkérdezte, megvan-e mindenem? Mint akibe a mennykő csapott, olyan bénultan kezdtem el turkálni. ... A pénztárcám sehol! A nő sürgetni és mutogatni kezdett, hogy azok a fiúk ott, azok emelték el, és hogy ő jól látta, hogyan nyúltak bele a válltáskámba. Utánuk iramodtam. Rövidesen már egymással szemközt álltunk. Tagadtak, ártatlan képet vágtak. Ekkorra az én szemfüles őrangyalom is odaért és egyre hangosabban követelte vissza a pénztárcámat. Még azt is elmondta, hogy a srácok már menet közben egyezkedtek, ki mennyit kapjon a zsákmányból... Erre aztán a legkisebb, divatos fazonú srác gatyája korcából, azaz az alsónadrágjából előkerült az erszényem. Ott álltam, s valami hegyibeszédfélét „löktem" nekik a pénzről, arról, hogy az utolsó fillérig kifosztottak volna, ha sikerül az akciójuk.

Azóta egyfolytában azon töprengek, mit kellett volna tennem? Rendőrt hívni? Megkérdezni, melyik iskolába járnak? Gyerekcsínynek, vagy valódi lopásnak kell felfognom a dolgot?

S azóta én is ezen töprengek... A környezetemben élő gyerekek egyike azt mondta, jó lett volna, ha rendőrt hív a kárvallott. Ennek a tizennégy éves fiúnak az a véleménye, ha valaki egyszer „lebukik" és kellemetlensége támad ilyesmi miatt, az legközelebb kétszer is meggondolja, részt vegyen-e egy ilyen jónak ígérkező, ám valójában egyáltalán nem jó balhéban.

Egy hatodikos kislány emlékeztetett a lakótelepi biciklitárolók rendszeres kifosztására, amelyek feltételezett tolvajai kisebb-nagyobb gyerekek. Véleménye és tapasztalata az, hogy a rendőrség nem sokat segíthet.

Egy hetedikes válaszként a Váci utcai zsebestörténetre elmesélte, hogy a saját iskolájukban is hallott olyan srácokról, akiknek nevéhez szabályos tolvajlási akciók fűződtek. A gyerekek lebuktak, ám egyáltalán nincs semmi biztosíték arra, hogy működésüket máshol és nagyobb zsákmányok megszerzésének vágyával nem folytatják.

Gyerekcsíny vagy igazi, törvény által is büntethető és büntetendő cselekmény-e a lopás, egy kisebb vagy nagyobb értékű tárgy, holmi elemelése?

Mi történik, ha valaki valamilyen holmiját a társánál megtalálja? Szégyen ügyet csinálni ma abból, ha az embernek elvész az iskolában például a ceruzája, tolla, radírja, sapkája, kesztyűje, váltócipője? Mikor kiáltunk tolvajt? Akkor-e, ha már értékes órák, drága cipők tűnnek el nyomtalanul, vagy akkor is szigorúan ítélünk, ha „csak" filléres holmik?

Egyfolytában én is ezen töprengek. S persze eszembe jut az alig egyhetes cipő története, amit a fiam, és az alig egy hónaposé, amit a lányom keresett hiába az iskolai öltözőszekrényben. S mert a cipőket soha senki lábán nem láttuk, vagy mert egy bizonyos fazonú cipőből minden második gyerek lábán ott látható a kisebb-nagyobb méret, rezignáltan törődtünk bele, hogy kámforrá váltak.

Érdekelne, ti mit tesztek, ha eltűnik valamitek?

Keresitek? Vagy újat vesztek?

Mit csináltok, ha másnál látjátok meg eltűntnek hitt holmitokat? Szóltok érte, vagy a békesség kedvéért hallgattok?

S végül. Mit tennétek, ha hasonló történne veletek, mint történetünk szereplőjével?

Válaszotokat érdeklődéssel várjuk!

(—Tpi—)

Fejjátékok

FŐSZEREPLŐ A „TOJÁS"

Nincs sport, amely ennél férfiasabb lenne – vallják a játék megszállott hívei. Megszállott hívei, azaz egy egész ország, mely rajong a sisakos óriásokért, rajong a kemény, sokszor durva csatákért. Merthogy a pályán néha igazi csata dúl, sérültekkel, sebesültekkel. S éppen a túlzott keménység az oka annak, hogy más nemzetek a kezdeti próbálkozások után idegenkedve fordultak el ettől a sporttól. Meg kellett maradnia szülőhazájában, sehová sem sikerült exportálni.

Mi e sportág neve, s melyik országban játsszák?

TITOK

Mit ábrázol a fotó? Segítségként annyit azért elárulunk, hogy a fényképen látható készülék feltalálásc Graham Bell nevéhez fűződik.

TÁRS-KERESŐ PÁLYÁZAT

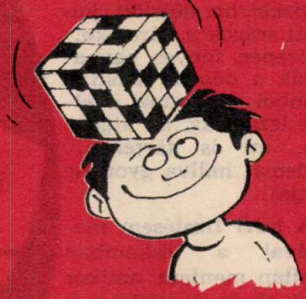

Manapság mit ér az élet egy nagy pályázat nélkül? Megújult rejtvényrovatunkban most mi is pályázatot hirdetünk. A pályázat nyilván nem újdonság számodra, mostanság mindig és mindenhová pályázni kell. Az iskolai, egyetemi felvételre, pályázni kell az állásra, a lakásra, s akinek mindez nem tetszik, az „elpályázhat". Nos, a mi pályázatunk rejtvényeket vár tőled. Rejtvényeket és közreműködést, alkotó kritikát, segítő megjegyzést. A beküldött rejtvények közül a legjobbat közöljük, sőt a legeslegjobbak alkotóit különböző kisebb ajándékokkal jutalmazzuk majd. A lényeg, hogy minél több feladványt, grafikát, keresztrejtvényt, betűrejtvényt küldj, legyél a FEJJÁTÉK alkotótársa!

*

Kérünk, hogy eddig megjelent rejtvényrovatainkról írd meg a véleményedet! Az összeállítás megfejtéseinek beküldési határideje: 1987. október 15. Címünk: Budapest, Jászai Mari tér 5. 1397. A borítékra írd rá: FEJJÁTÉK.

HAT KÖLTŐ = EGY ÍRÓ?

A címet természetesen nem kell túlságosan komolyan venni. Jóllehet rejtvényünk lényege az, hogy ha sikerül az évszámok és az előre megadott betűk segítségével a sorokba írnod hat poétánk nevét, már nyertél. A vastag vonallal keretezett függőleges oszlopban ugyanis egy írónk nevét bújtattuk el. **Vajon ki lehet ő?**

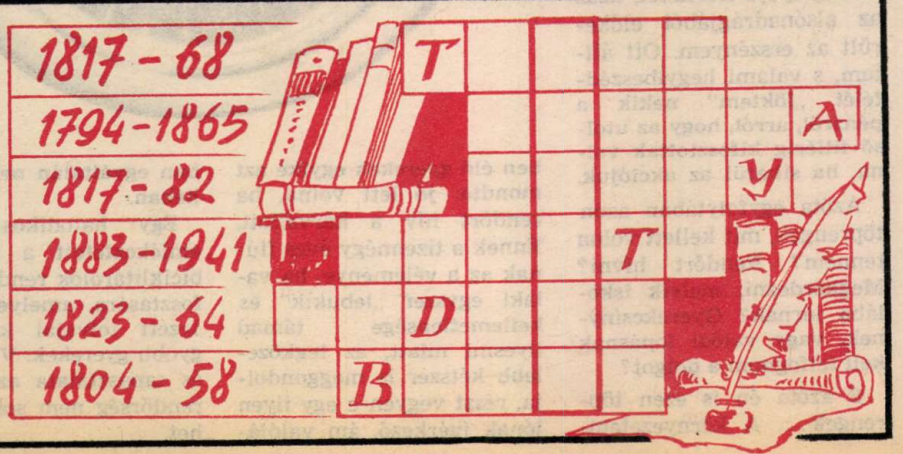

A GALUSKA MÉG VÁRHAT

Tavaly a budapesti világbajnokságon tombolt az aréna, mert az egyik nagy kedvencet, Komáromi Tibit a döntőben a bíró az ellenfelével együtt leléptette. Igaz, utólag világbajnoknak nyilvánították, de az igazi választ az idei vébén adta meg arra a kérdésre, hogy ki a kötöttfogású birkózók 82 kilós súlycsoportjának a királya!

— Most mondd meg őszintén: piszokság tőlem, hogy itt az orrod előtt ezt a hatalmas adag somlói galuskát eszem?

— Á, én kibírom! Különben is: a 82 kilós versenysúlyomról felmentem 87-re, úgyhogy vigyázni kell.

— Na bumm, egy-két nap alatt leadod...

— Az igaz, csakhogy egy birkózónak úgy kell fogyni, hogy az ereje azért megmaradjon.

— Mit számít most az? Világbajnok lettél Clermont Ferrandban, a szabadfogású birkózó-világbajnokságon a 82 kilósok között, és most a megérdemelt pihenőidődet töltöd...

— Oké, de hát egyszer vége lesz a lötyögésnek.

— Különben érdekes: amikor kerestelek a riport miatt, minden ismerősöd szabadkozott, hogy nem jársz edzésre. Védtek, mintha bűnt követnél el.

— Hát nem hülyeség? Nyerek egy vébét, és még nekem kell megmagyarázni, hogy pihenek!...

— Mert már mindenki fél az ostoba közhiedelemtől, miszerint, amelyik sportoló kicsit leereszt, az link...

— Figyelj, elmondom, hogy mit pihenek ki. Évek óta az a menetrend, hogy szeptemberben elkezdünk egy csaknem féléves edzőtáborozást. Március elsejéig alapozunk, aztán folytatjuk a klubban, az EB-re készülünk. Az Európa-bajnokság után rövid pihenő, utána ismét klubedzés, országos bajnokság, nemzetközi versenyek, újra edzőtábor, felkészülés a vébére, aztán a világbajnokság versenyei augusztus végén, mint most is, utána ez a bizonyos rövid pihenés, és már itt is a szeptember, kezdődik elölről minden. És ezt az is végigcsinálja, akinek nem sikerül eredményt elérnie!... Tudod te, milyen érzés az, hogy hazajössz az edzőtáborból, és nem ismer meg a kisfiad?!...

— Egyáltalán megéri élsportolónak lenni?

— Nézd, ha komoly versenyeket nyersz, akkor igen. Hiszen bebizonyítottad magadnak, az edződnek, a közönségnek, hogy megérte ennyit szenvedni. Meg aztán állati jó érzés, amikor vadidegen drukkerek rád köszönnek az utcán: „Szevasz, világbajnok, bravó, Tibi."

— És mi lenne, ha holnaptól nem te nyernél?

— Azt hiszem, még jobban összekapnám magam. De ha végképp nem menne, elmennék focizni valami területi csapatba. Mondják: egész jól focizgatok...

— Azt hiszem, azért ez a veszély egyelőre nem fenyegeti a honi labdarúgást...

— Hát most mennek a dolgok. Igaz a tavalyi, kissé botrányos budapesti világbajnokság után, amikor aranyérmet kaptam ugyan, de nem lettem világbajnok, meg kellett mutatnom...

— Ráadásul idén magabiztosan nyertél, hiszen már 9—1-re vezettél a Clermont Ferrand-i döntőben, amikor tusoltad az ellenfelet. Utána azt nyilatkoztad, hogy felidegesített...

— Hát persze! Ahelyett, hogy a pontokért harcolt volna, sunyin orrba vágott! Mindegy, hagyjuk. A lényeg az, hogy megszereztem érmeim legbecsesebbikét!

— Tényleg, hány érmet őrzöl otthon?

— Úgy 150 körül. Igaz, most már van közte két világbajnoki arany, egy EB arany, ezüst és bronz!

— És mióta gyűjtöd az érmeket?

— 1974 óta birkózom. Tulajdonképpen bokszoló akartam lenni, de az anyukám féltett, azt mondta, hogy szétverik az agyamat. Amikor birkózó lettem, akkor meg azt mondta, hogy összegyűrik a füleimet, és csúnyák lesznek. Ez már viszont nem volt igazi érv. Ráadásul már az elején volt sikerélményem, hiszen néhány napi edzés után, olyanokat is legyőztem, akik hónapok óta birkóztak. Persze, hogy itt ragadtam! Naponta sok órás edzés, súlyzózások. Emlékszem, egyszer egy edzőtáborban 28 kilométert kellett futni a térdig érő hóban! A végén már csak vonszoltam magam, aztán összeestem, és vártam, hogy mikor jönnek a farkasok. Persze végigcsináltam.

— Azt mondják, hogy a birkózáshoz elég az erő is?

— Á! Egyre több ész kell hozzá! Különösen most, hogy van ez a kétszer három perc. Támadni kell, kombinálni...

— Nem zavar, hogy a birkózóversenyeken kevés a néző?

— Tévedsz, mostanában egyre több! Egy-egy nagyobb versenyre azért csak megtelik a Körcsarnok, és ez jó, mert ki szeret kongó lelátó előtt versenyezni.

— A családod hogy viseli a hosszú távolléteidet?

— Hát, tényleg volt olyan, hogy a fiam nem ismert meg. De hát még csak másfél éves. A feleségem, azért kösz, megismer... És nagyon rendes, megértő.

— Még hány évig kell „megértőnek lennie"?

— Most 23 éves vagyok, én még három évet adok magamnak. Ezt szerintem nemigen lehet tovább csinálni. Mindenesetre addig lesz még egy olimpia...

— Szóval nem eszel somlóit? Nem gondoltad meg magad?

— Visszatérve a feleségemre, ő azért is megértő, mert bár a szakmája cukrász, mégsem traktál somlói galuskával...

Trencsényi Zoltán

Pajtás

A MAGYAR ÚTTÖRŐK SZÖVETSÉGÉNEK KÖZPONTI LAPJA

Kiadja az Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó Vállalat

Felelős kiadó: DR. PETRUS GYÖRGY igazgató

87.1046
Athenaeum Nyomda Budapest
Felelős vezető: SZLÁVIK ANDRÁS vezérigazgató

Főszerkesztő: HORVÁTH MIHÁLY

* * *

Olvasószerkesztő: BOGÁTI PÉTER, CSER GÁBOR

Művészeti szerkesztő: CZIFFERSZKY BÉLA, FORRAI JÁNOS

Szerkesztőség: Budapest, Jászai Mari tér 5. 1397
Telefon: 321-987, 321-988, 321-989
Postafiók: Bp. 62. Pf. 508. 1397
Kiadóhivatal: Budapest, Révay u. 16. 1065
Telefon: 116-660
Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a Posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR) Budapest V., József nádor tér 1. 1900 közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a HELIR 215-96162 pénzforgalmi jelzőszámra.
Előfizetési díj: egész évre 153 Ft, I. félévre 85 Ft, II. félévre 68 Ft.

HU ISSN 0030—9583
INDEX: 25 695

A beküldött kéziratokat, fotókat és rajzokat nem őrizzük meg és nem küldjük vissza.

Uszkár

Csau-csau

Juhász

KUTYÁK VAGYUNK

Máltai pincsi

Ír szetter

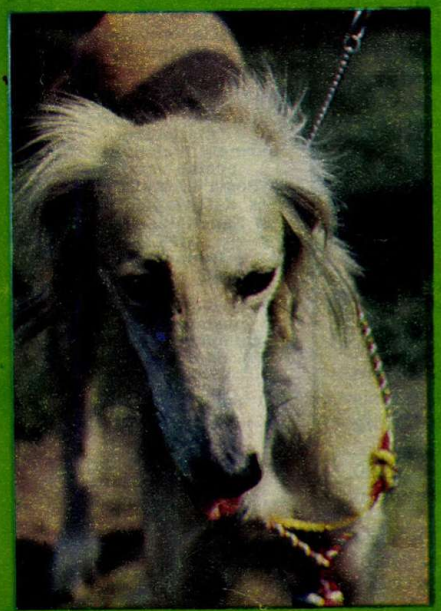

Perzsa agár

Chihuahua

Pajtás

87/26 XLII. ÉVF. • 1987. OKTÓBER 15. • ÁRA: 4,50 FT

Heves megyei Gyermekkönyvtár
EGER

mint...

H, mint... Hely. Egyszerű, semleges szócska. Jelentése kevesebb, mint a szülőföldé vagy az otthoné, színtelenebb is. Hiszen az előzőhöz azonnal kapcsolható a vágyódás, utóbbihoz a melegség. Ám mit lehet a helyhez társítani?

Hiszen minden lehet hely, ahol éppen vagyunk. A második otthon (kinek a munkahely, kinek az iskola), a játszótér, a park avagy a sarok. Ami talán másoknak nem is tűnik helynek. Ám azoknak, akik számára van jelentése a szónak, mivel ott is lehet látni a másikat, találkozni és beszélgetni, azoknak még egy sarok is lehet hely. Ugyanígy az lehet — s az is — a park, az erdő, a víz, a levegő, mindaz, ami körülvesz bennünket, mindaz, amiből élünk. Mindaz, amiért élnünk kellene.

H, mint... Helyünk a világban. Mert visszavonhatatlanul ott van a helyünk a bennünket körülvevő egészben: egyszerre az emberek között, egyszerre a természetben, s egyszerre sokféleképpen. Hiszen ugyanaz az ember hanyfele alakban jelenhet meg: Egy általános iskolai tanuló például az iskolapadban diák, ajtót magára zárva, titokban írogatva költő, a környezetvédő közösség részeként a természet felelős őrzője. Avagy nemtörődöm kívülállóként helyünk (helyeink) pusztítója. Végtére is magunk alakítjuk viszonyunkat a világgal. Magunk döntünk: megtaláljuk-e helyünket, s hogy „valahol otthon legyünk benne".

H, mint... Helyes. Különös, eredeti értelméből kiforgatott szócska. Helyes az, ami a dolgok rendjén való. Milyen egyszerű, mégis milyen sokat mondó kifejezés! Amire azt mondjuk, helyes, az nem kevesebbet jelent, mint hogy ebben a zűrzavaros nagy világban az a dolog a helyén van. Lehet egy leányarc helyes: nem szép, nem feltűnő, csak éppen olyan, amilyennek lennie kell. Lehet helyes egy felelet, hallhatjuk is naponta, és lám, nem állítja meg a figyelmünket. Előbb figyelünk oda a kiválóra, a nagyszerűre, a látványosra. Pedig egy feleletre kapott értékelésnél e szónál talán nincs is nagyobb dicséret. A válaszadó éppen arról beszél, éppen annyit és éppen úgy, amennyit a dolog megkíván. Helyesen.

Nem tudom, „helyünk a világban" lehet-e helyes. Vagy hogy helyes-e még egyáltalán, s helyes volt-e valaha is? Hiszen az ember voltaképpen jót akart: megkeresni a helyét a világban. Igaz, megfordította a folyamatot: nem magát akarta a világhoz alakítani, hanem maga alá akarta hajtani a nagy egészet. Ma úgy látjuk: nem helyesen. Sőt: helytelenül.

H, mint... Hetedíziglen. Bizony, hét ízig kell visszamenni a családfákon, hogy megkereshessük e helytelen viselkedés gyökereit. Hol, mikor kezdte el építés helyett pusztítani az ember a helyét a világban? Hol, mikor választotta az ember a helyes helyett a helytelent?

Nem tudom, helyes-e hetedíziglen felróni, mit is rontott el az ember a világon. Ám utánunk, reméljük, sokszor hetegíziglen újra meg újra helyüket keresők jönnek. Az ő helyüket mi készítjük elő. Helyesen vagy helytelenül vajon?

NINCS TÖBB DOBÁSUNK!

VILÁGLÁTÓ

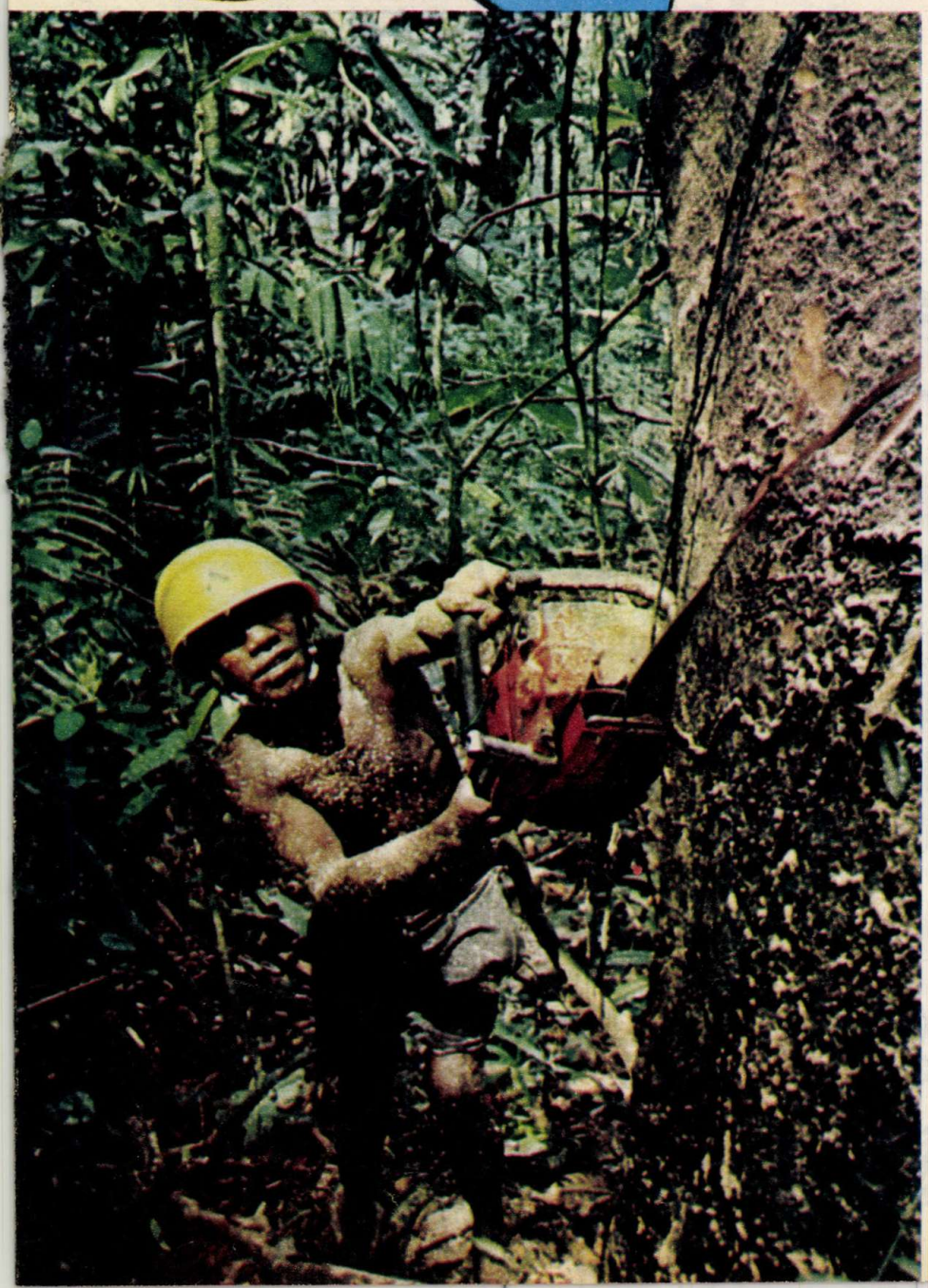

„Egy Föld van, de több világban élünk." Ezzel a mondattal kezdődik az ENSZ Környezet és Fejlesztés Világbizottságának tavalyi jelentése, melynek címe: Közös jövőnk. Idézzük tovább a bevezető fejezet gondolatait: „Ez idáig minden közösség, minden ország a túlélésre és a jólétre törekedett, és vajmi keveset törődött másokkal. Némelyek olyan ütemben fogyasztják a Föld erőforrásait, hogy emellett alig marad valami a következő nemzedékeknek. Másoknak — lényegesen többeknek — túl kevés jut: rájuk éhség, nyomor, betegség, korai halál vár. (...) A társadalmak a múltban is találkoztak hasonló kihívásokkal, és — amint arra a történelem utal — olykor bele is pusztultak. Ezek azonban helyi kihívások voltak. Ma a természetbe való beavatkozásunk minősége megváltozott, döntéseink fizikai határai túlnyúlnak az országhatárokon. Ma számos területen az emberi környezet olyan visszafordíthatatlan károsodással szembesül, amely az emberiség fejlődésének alapjait veszélyezteti."

Óránként egy faj?

Tapasztalatból tudom, már gyerekkoromban megtanultam: ha elrontok valamit, mondjuk egy bonyolultabb számtanpéldát, jobb, ha újrakezdem. Hamarabb végzek vele, mintha előbb nekilátnék megkeresni, hol hibáztam el. Az amúgy is kiderül. Csakhogy mi van akkor, ha nem lehet újrakezdeni? Ki vállalkozna arra, hogy újból előállít egy kipusztult fajt? Nem a legbonyolultabbat, legmagasabb rendűt, hanem csupán egy baktériumot.

Persze, van erre példa: a szarvasmarha ősét, a kihalt őstulkot sikerült a még megtalálható primitív szarvasmarhatípusokból újra kite-

Nem úgy, mint — feltehetőleg — az imént említett baktériumról. Hiszen még rovarból is naponta húsz új fajt fedeznek fel a világon. Növényből is vagy tizenötöt.

Arról, hogy hány fajta élőlény létezik Földünkön, csak sejtéseink, nagyon bizonytalan becsléseink lehetnek. S amelyeket ismerünk, azok többségéről is jóformán csak annyit tudunk bizonyosan, hogy létezik. A már leírt növényfajokból csak minden századikat vizsgálták meg olyan alapossággal, hogy nagyjából megállapíthatták, mi a szerepe, milyen ipari, orvosi, kutatási célra használható.

Amelyekről mindezt nem sikerült idejekorán kideríteni, azok egy részéről már nem is fogjuk megtudni soha. Erről is csak becsléseink vannak, de az nagy valószínűséggel állítható, hogy a föld élővilága mindennap legalább egy fajjal szegényebb lesz. Talán borúlátó, de nem teljesen megalapozatlan jóslatok szerint a nyolcvanas évek végén már óránként pusztul majd ki egy faj. Ez, ugye, nem mehet a végtelenségig. A Földünkön élő fajok becsült száma hárommillió. Tessék számolni!

De hát miért ez a pusztulás? Ha rám száll egy szúnyog, agyoncsapta. Ettől még nyugodtan élünk: a szúnyogok is, én is. Pedig mégis az ember a bűnös.

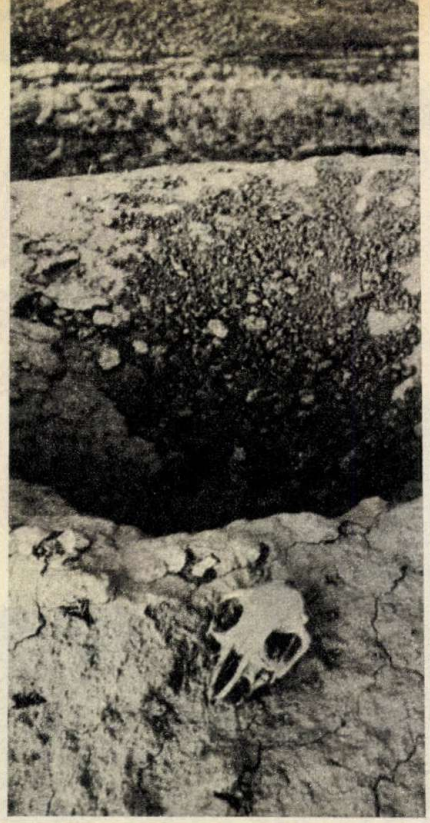

Erdő helyett sivatag?

A Föld élő bolygó. Nemcsak abban az értelemben, hogy létezik rajta élet, vagyis élőlények lakják, hanem úgy is, hogy bizonyos szempontból élőlényként viselkedik. Mire gondolok? Tegyük fel: megvágom az ujjamat. Természetesen tudom, hogy az ujjamat vágtam meg, tudom, hogy ott a fájdalom, de mégsem csak az ujjamnak, hanem nekem fáj! Némi túlzással: ha az Amazonas-medencében kivágnak egy fát, azt én itt, a Duna mellett is megérezhetném, ha eléggé finom érzékszerveim lennének hozzá. Nincsenek ilyen finom érzékszerveim. De ma már nem is kellenek.

Ötmilliárd ember él a Földön. És az ötmilliárd együtt és külön-külön minden tőle telhetőt elkövet, hogy minél jobban éljen. (Sok helyen: hogy egyáltalán éljen.) Kivágja a trópusi őserdőt, a fát eladja, a helyén pedig élelmet termel. Ettől

NINCS TÖBB DOBÁSUNK!

csakis a trópusi őserdőben érzi jól magát, olyannyira, hogy különben el is pusztul, végleg eltűnik onnan. Eltűnik a víz is, mert nincs már, ami visszatartsa, s futtában viszi magával a termőtalajt is a legközelebbi folyóba. Az meg a hirtelen jött sok víztől úgy megárad, mint addig soha.

Gyilkos eső?

De ez már jóval távolabb történik. Ott, ahol azelőtt az erdő állt, addigra — például — sivatag van, ha elég nagy volt az erdőirtás ahhoz, hogy az éghajlati viszonyokon is változtasson egy kicsit. Ez nem kitalálás! A szárazföldnek jelenleg körülbelül a hat százaléka sivatag. Ez a terület a belátható jövőben a hatszorosára nőhet. Most kettőszázharminc millió ember él súlyosan elsivatagosodott vidéken.

Az iménti csupán egy kiragadott példa volt. Azok közül a jelenségek közül, amelyek környezetünket nemcsak veszélyeztetik, hanem már rombolják is. Hogy jóvátehetetlenül-e, ki tudná azt ma biztosan megmondani? Ami biztos, mert észlelhető: a Német Szövetségi Köztársaságban az erdők egyharmadát kámég „csak" az egytizedét.

A savas eső az ipar és a közlekedés által a levegőbe juttatott kéndioxid „terméke". A füstben szén-dioxid is van. Az pedig nem engedi eltávozni a föld kisugározta hőt. Ha a levegő átlaghőmérséklete csak néhány tized fokkal is megemelkedik, az hatással lesz a hőmérsékletre, leolvaszt a sarki jégtakaróból, és ezzel megemeli a tengerek és óceánok vízszintjét.

A Rajna a belé engedett szennyvíztől élettelen folyóvá vált. A Duna vízminősége is évről évre romlik, minden erőfeszítés ellenére. Ez nemcsak azért baj, mert nem lehet fürödni benne, mint akárcsak húsz évvel ezelőtt. Legnagyobb folyónk a legnagyobb ivóvízforrásunk is . . .

Vissza a középkorba?

Sorolhatnánk tovább. Az ember azzal büszkélkedett maga előtt, hogy legyőzi, igájába hajtja a természetet. Éppen csak azt hagyta ki a számításból, hogy maga is a természet része. Ha győz: legyőzetik.

Mit tehetünk? Állítsuk le a gyárakat, az erőműveket, az autókat? Vénységvédő szert? Visszatérhetünk a középkorba? A Duna vizét már mi is szenyezetten kapjuk, és a savas esőket okozó füst nagyobb részét sem ebben a hazában eregetik a levegőbe!

Szerencsére nem nekünk kell most kitölnünk a megoldást. De hogy megvalósuljon, azért tehetünk. Az országhatárokon túlnyúló veszélyek ellen az országhatárokon túlnyúló összefogással.

*

„Jogos a remény, hogy az emberek képesek együttműködni egy virágzóbb, igazságosabb, biztonságosabb jövő építésén annak érdekében, hogy a gazdasági növekedés új, a Föld erőforrásainak fenntartásán és növelésén alapuló korszaka beköszöntsön, és az a fejlődés, melyet az elmúlt évtizedben sokan megismertek, a következő években mindenkihez eljut majd. De ahhoz, hogy ez megtörténhessen, mindannyiunknak jobban meg kell értenünk a bennünket érő megpróbáltatások tüneteit, meg kell határozni az okokat és a környezeti erőforrások, valamint az emberi fejlődés fenntartása érdekében új utakat kell kimunkálnunk."

Nádasi Tibor

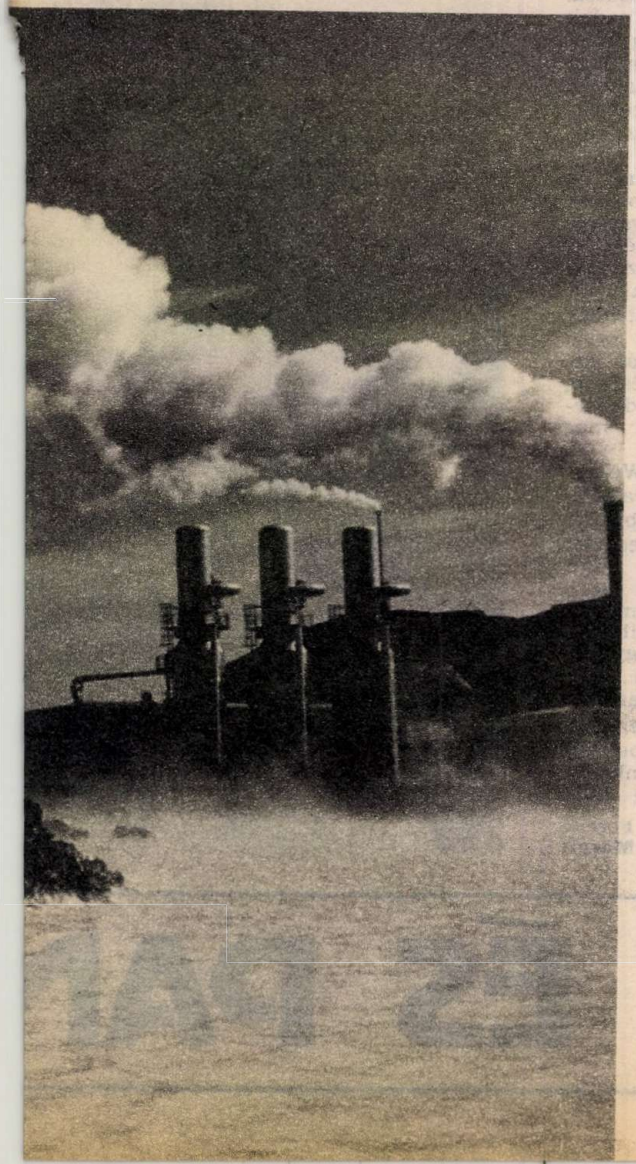

Mi a te véleményed?
Merre halad a világ?
Te mit gondolsz:
vajon mi lesz velünk?

hogy milyen érték lehet az egyediség

Ráday Mihály akarva-akaratlanul is provokál. Két táborra osztja a hallgatóságát. Jóllehet, az ellenfelek nem esnek egymásnak, mégis heves vita folyik a Wekerle-telepről. Pestnek arról a lakónegyedéről, ahol a beszélgetésen jelen lévő gyerekek iskolája található, s ahol jó részük lakik ma is. A többiek? Ők a szomszédos „betondzsungel" polgárai, védik is szűkebb hazájukat.

— Errefelé öregek már a házak, s nem is olyan jó az ellátás — mondják a wekerleieknek. — Meg sötétek az utcák, míg nálunk fényárban úszik minden!

— Felétek viszont olyan érzése van az embernek, mintha agyon akarnák nyomni a hatalmas házak! Annyian laktok egy-egy tömbben, mint egy nagyobb faluban. A betonról meg ne is beszéljünk! Elkiáltom magam, s a negyedik szomszéd kopog vissza, hogy „Csönd legyen!"...

Ezt jól megcsinálta Ráday Mihály városvédő, az ismert „akadékoskodó", aki az Unokáink sem fogják látni című televíziós műsorával már valóságos intézmény lett. A fent idézett vita végén ő maga is állást foglal: a Wekerle mellett teszi le a garast.

*

A kispesti telepről tudni kell, hogy ez volt az ország első, kifejezetten munkásoknak épült lakótelepe. Kétszintesnél magasabb házat alig húztak, az épületek többségét parányi kert veszi körül. Sok a fa, sok a növény, a bokor, a virág. A vitatkozók megbékéltek már, járjuk az utcákat, Ráday Mihály éppen arra hívja fel a figyelmünket, hogy itt minden ház különbözik valamiben a másiktól, mindegyiknek van valamilyen sajátossága.

— Ezek a sajátosságok ébresztenek szeretetet az emberekben a házuk iránt. Ugyanilyen különbözőségeket, néha csak parányi eltéréseket kellene kialakítani az új lakótelepeken is — fordul a panel-pártikhoz —, s mindjárt kevesebb lenne a megrongált lift, a betört ajtóüveg...

A körülötte állók bólintanak, s már mondják is, hogy egy színes folt is lehet ilyen különbözőség. Festeni kellene a falakat, felpingálni rájuk valamilyen bohókás dolgot, és az sem lenne rossz, ha növényeket futtatnának föl a paneleken, egészen a tizedikig, meg ha több virágot raknának ki a lépcsőfordulókba.

A Wekerle természetesen éli mindennapi életét. A házak kapujában nagy a jövés-menés, kis csoportunkat kerülgetik a lakók, Ráday Mihály példákat mutat, elrettentő példákat, hogy mit is jelent az, amikor a rosszul értelmezett szükség vagy meggondolatlanság megcsonkítja, elpusztítja azt, ami valaha szép volt. Avatott szeme észrevesz egy idegen kockakövet, egy oda nem illő kilincset, egy durván befalazott pinceablakot. A gyerekek követik a tekintetét, próbálják megérteni, mit is jelenthet egy épület esetében a harmónia, a szimmetria. Fölkészülés ez nekik, hiszen most ők indulnak egy gyors városvédő akcióra. Kis csapatok alakulnak, fél óra alatt találniuk kell valamit, ami Wekerle képét zavarja, harmóniáját megbontja.

*

Ez nem verseny, nem a gyorsaság a fontos, hanem az éles szem.

— Sok a szemét a környéken, a padokat megrongálták, a játszótéren a mászókákról lekopott a festék — sorolja jegyzékéből Móricz Zsuzsa.

Ráday Mihály különösen a padok ügyét tartja fontosnak, de egyetért Nyári Gáborral is, aki szerint a park élénksárgára pingált gázcsatlakozói a füves, bokros, csupazöld térségben kifejezetten idegesítik az embert.

— Ha már a gáznál tartunk, a házfalakat elcsúfítják a gázkonvektorok rácsai — mondják egyszerre hárman is, s ezért az észrevételért bizony dicséret jár. De jut az elismerésből annak a csapatnak is, amelyik már most elhatározta, hogy az egyik házban lefesti az öreg, rozsdásodó korlátokat. Mert bár látszik a tekervényes vasdíszítéseken, hogy eljárt felettük az idő, de érdekesek, különlegesek, tehát meg kell tartani őket.

— Mindig is szerettem a Wekerlén lakni, gondolkodik el Révai Péter. — Most meg egyenesen büszke is vagyok, elvégre nem más fedezett fel megmentendő értékeket, mint maga Ráday Mihály. Láttam ott a lépcsőházban lakókon, hogy meglepődtek, amikor sorolta a hibákat. Most biztosan azt hiszik, hogy kiszerkeszti őket a televízióban...

Csoki kerül elő a szakállas városvédő zsebéből, mindenkinek jut. Ez nem jutalom, mert az ember jutalmat ne várjon efféle munkáért. Elvégre a maga környezetét teszi szebbé.

Sinkovics Ferenc
Fotó: Wagner Margit

Ha ők is segítenek, akkor az unokáik biztosan látni fogják a Wekerlét

VIRÁGOK ÉS PAN

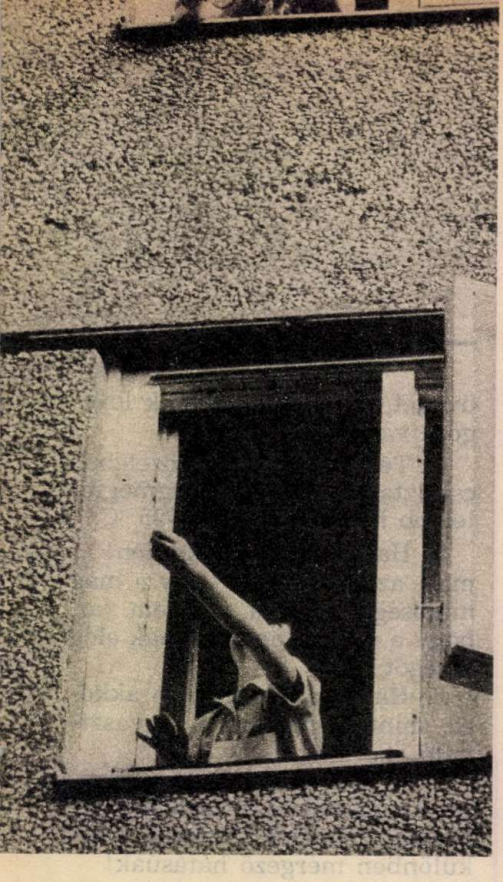

talán valamilyen futónövénnyel lehetne megtörni

Az érdekes, faragott homlokzatú kapu dísze a telepnek

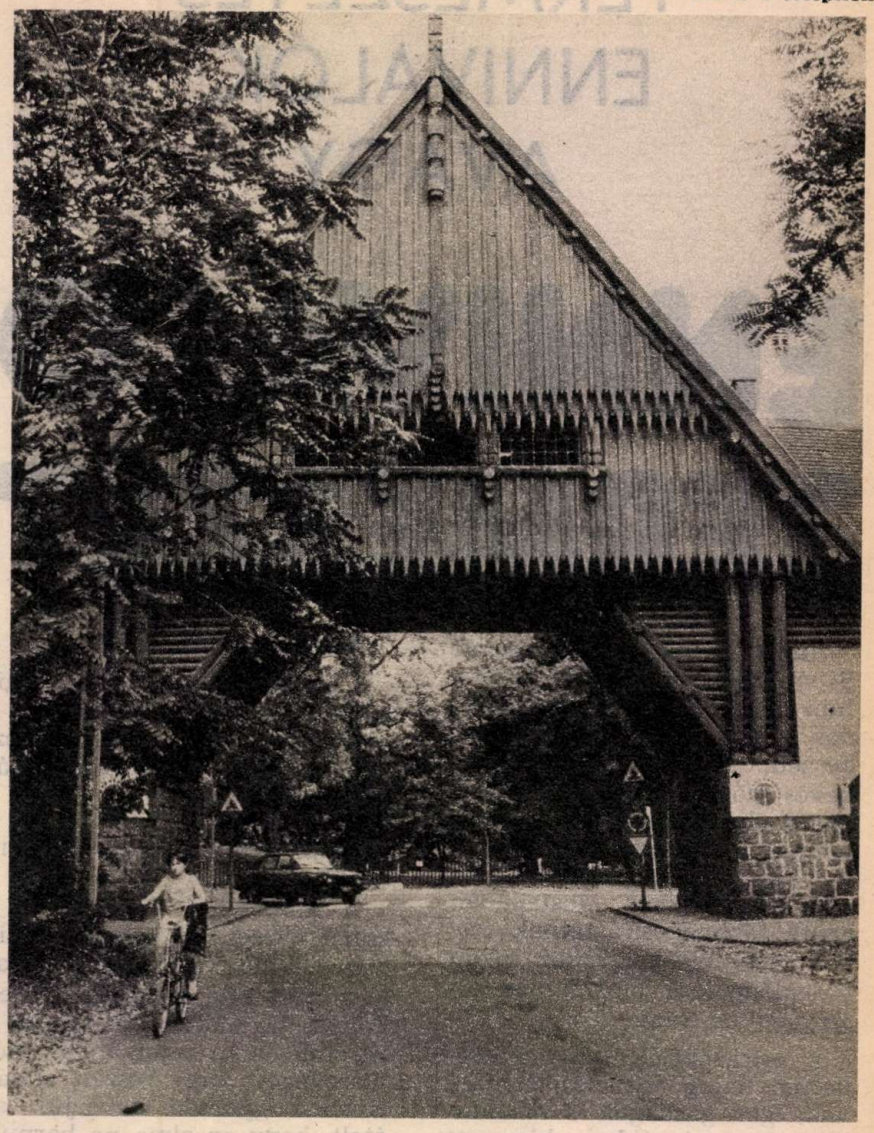

A lakók már alig várják, hogy megnőjenek a fák, a cserjék, s élénkebbé tegyék a környék képét

ELEK

TERMÉSZETES ENNIVALÓK, AVAGY

ENNIVALÓ TERMÉSZET

Amikor néhány évvel ezelőtt Szent-Györgyi Albert, a C-vitamin feltalálója, a világhírű tudós a búzacsíra éltető erejéről beszélt, Magyarországon még kevés szó esett az úgynevezett natúr élelmiszerekről, amelyek semmiféle növényvédő, tartósító vagy egyéb kémiai anyagot nem tartalmaznak. Mostanában egyre többen csíráztatnak otthon különféle magvakat, sokan érdeklődnek a biokonyhai készítmények iránt.

A csírazöldség, tehát a két-három napig csíráztatott magvak, igen gazdagok C-vitaminban, ásványi sókban, bizonyos zsírsavakban, és egyéb vitaminokban. Amikor ételeinket agyonfőzzük, éppen ezek, a szervezet számára értékes anyagok illannak el. A különféle gyümölcsök, olajos magvak is nélkülözhetetlen tápanyagokat tartalmaznak. Nem véletlen, hogy mostanában indult nálunk is hódító útjára a müzli, amely a szárított vagy a friss gyümölcsök mellett őrölt gabonaféléket is tartalmaz.

Az alábbiakban néhány bioreceptet szeretnénk ajánlani, olyanokat, amelyek könnyen elkészíthetők, s amelyek nem csupán a táplálkozásunkat újíthatják meg, hanem a vitaminhiányos időszakban szervezetünket is.

Müzli alaprecept:

1 evőkanál zabpehely, 3 evőkanál víz, 1 evőkanál citromlé, 1 evőkanál tej, 1 kávéskanál méz, 20 dkg reszelt alma, 1 evőkanál darált dió.

Elkészítése: (fontos a sorrend!)

A zabpelyhet öntsük le a 3 kanál vízzel és néhány óráig hagyjuk állni. (A reggelihez való adagot este keverjük össze.) Fogyasztás előtt belekeverjük a citromlevet, a tejet, a héjastól összevágott vagy reszelt almát. Közben gyorsan keverjük az ételt, hogy az alma ne barnuljon meg. A tetejére szórjuk a diót.

A müzlit nemcsak almával, hanem a dinnye kivételével minden friss, sokszor többféle gyümölcs felhasználásával is elkészíthetjük. Télen szárított gyümölcsöt használhatunk: mazsolát, aszalt szilvát, datolyát, fügét, őrölt mogyorót, kókuszreszeléket tehetünk az alapmüzlihez.

Búzacsíráztatás:

1. Mindig sértetlen, ép magokat használjunk.

2. Ha azt akarjuk, hogy zöld legyen a csíra, fogyasztás előtt néhány órával tegyük világosra.

3. Ha üvegben csíráztatunk, ne zárjuk le légmentesen az üveget, mert a magoknak levegőre van szükségük.

4. Télen fűtőtest közelében csíráztassunk, mert a legmegfelelőbb hőmérséklet 20—25 °C.

5. Ha penészedni kezdene a mag, azt nem a víz vagy a mag minősége okozza, hanem az, hogy a magok nem kapnak elég levegőt.

6. Ha a csíra legalább akkora, mint a mag, már fogyasztható.

7. A bab, borsó, lencse csíráját fogyasztás előtt legalább két percig forraljuk vízben, mert különben mérgező hatásúak!

8. A maradék magokat ne együk meg!

Csíráztatáshoz néhány széles szájú befőttesüvegre és gézre, valamint befőttesgumira van szükség. Egy-két marék gabonaszemet (búza, zab, köles, árpa stb.) tegyünk üvegbe, s öntsünk rá háromszor annyi vizet, mint amennyi a mag. Fél napig így áztassuk gézzel lezárt üvegben, a megfelelő hőmérsékleten. Az áztatás után a vizet a gézen át öntsük le róla, és sötét helyen vagy kendővel letakarva tartsuk egyenletes hőmérsékleten. Naponta kétszer-háromszor öblítsük át friss vízzel, a gézen keresztül. Két-három nap múlva, amikor a gyökérkezdemény megjelenik a magokon, már fogyasztható a csíra. A búzának és egyéb gabonaféléknek a magja is fogyasztható.

A csírát különféle saláták elkészítésénél is használhatjuk, ám vajjal összekeverve, túrós kenyérre szórva, különféle szendvicsekhez is kiváló.

Tudod-e,

... hogy a savanyú káposzta leve kiváló és magas C-vitamintartalmú nedű?

... hogy a sárgarépa fogyasz-

tása például jó hatással van a szemre?

... hogy az almaecet mézzel és vízzel összekeverve kiváló üdítőital?

... hogy az olajos magvak nagy fehérjetartalmúak?

... hogy az allergiára hajlamos embereknek nem tanácsos virágporos mézet fogyasztani?

... hogy a kefír és a joghurt fogyasztását azoknak is javasolják, akik a tejet nem tudják megemészteni?

... hogy a rozskenyér és a rozscsíra fogyasztása jó hatással van az izomzat fejlődésére?

... hogy a barna rizs jó hatással van az idegrendszerre, az agyműködésre, s hogy a hántolatlan rizst az emésztőszervi betegségben szenvedők is sikerrel fogyaszthatják?

... hogy a kukorica csak hüvelyesekkel és zöldségekkel, tejjel együtt fogyasztva értékes táplálék?

... hogy a zabpehely tejjel együtt gyors testsúlygyarapodáshoz vezet, s hogy fogyasztása előnyös gyermek- és fiatalkorban?

... hogy a búzakenyér nem mindig és nem mindenkinek egészséges, mert a búza sikértartalma némely emésztőszervi megbetegedésre negatív hatással van. Ezért javasolják manapság például rozskenyér fogyasztását, még az egészséges emberek étkezésének változatossá tételére is.

*

(A müzli alapreceptet és a csíráztatási alapismereteket Monspart Éva—Salamon Magda Főzzünk másképp is című, a Mezőgazdasági Kiadónál megjelent könyvéből idéztük.)

(TPI)

Bivalyország

Brehm azt írja az Állatok világa című művében, hogy a bivalyok békés és szelíd állatok. Persze, ha verekedni kell, akkor halált megvető bátorsággal vetik magukat a küzdelembe, legyőzik még a legerősebb ragadozókat is. De hát ki háborgatná őket itt, a kápolnapusztai rezervátumban? Élelmet, biztonságot, védettséget ad nekik ez a tízhektáros terület.

A FÖLD MUNKÁSA VOLT

Észak-Amerikában és Európában már csak rezervátumokban élnek bivalyok. Egykor esztelen módon vadászták ezeket a szabadon legelésző állatokat, pusztulásnak indult a faj, a mezőgazdasági gőzgépek, a motoros traktorok megjelenésével a megszelídített bivalyok kiszorultak a gazdaságokból is. Pedig kemény és szívós „munkások" voltak. Húzták az ekét álló nap, a legharapósabb föld sem fogott ki rajtuk, s elvitték azt a szekeret is, amivel a lovak már nem birtak. Nyilván innen ered a mondás, az „erős, mint a bivaly" hasonlat is.

Ma ötvenhat állat él a kápolnapusztai rezervátumban, ez Magyarországon az egyetlen nagyobb csorda. Ha bővíteni akarnák az állományt, akkor tenyészállatokat kellene vásárolni, de nem akarják. Nem, mintha különösebb baj lenne a bivalyokkal, mintha olyan nagy gondoskodást igényelnének. Sőt!

— Igénytelen állatok — magyarázza Balogh László telepvezető —, alig kívánnak valami gondoskodást. Év közben bebarangolják a rezervátumot, ellegelésznek, csak télen hajtjuk be őket, akkor kapnak kukoricát is, hogy azért tartani tudják a kondíciójukat.

Amíg a magyar vidéken tartották a bivalyt,ették a húsát is, ami állítólag igen finom, szárazabb, zamatosabb a marháénál. A rezervátumban persze nincsenek nagy gulyásvacsorák, Balogh Lászlóékat talán a lélek sem vinné rá a vágásra, tudják ők, mekkora érték ez az állat, jó, ha száz van belőle ma hazánkban. Szóval, a vágás drága mulatság lenne, a tehén harmincezer, a bika pedig több mint nyolcvanezer forintba kerül.

— Afféle turistacsalogató ez a csorda, idegenforgalmi látványosság — folytatja a telep főnöke. — A forgalmasabb nyári hétvégeken sorokban állnak itt a buszok, meg az autók.

Szintén Brehm írja, hogy a bivalyok csak akkor bokrosodnak meg, csak akkor támadnak, ha zaklatják őket. Persze ez a csorda megszokta már az idegeneket, legalábbis azokat a turistákat, akik tisztes távolságból békésen szemlélgetik őket. Tűrik a fényképezést is, merthogy

kattognak itt a gépek, oly ritka már a bivaly az öreg Európában. Nem törődnek a zajjal, a motorok búgásával sem, érzékszerveik közül egyébként is az orruk működik a legjobban, hallásuk, látásuk gyengébb.

Persze, nem mindenki tartja a tisztes távolságot, nem mindenki tiszteli ezekben a gondosan megtartott mocsári bivalyokban egy pusztuló faj utolsó egyedeit.

— Képzelje, egyszer egy külföldi pasas valami kendőt kezdett lobogtatni a bika orra előtt, azt hitte, az

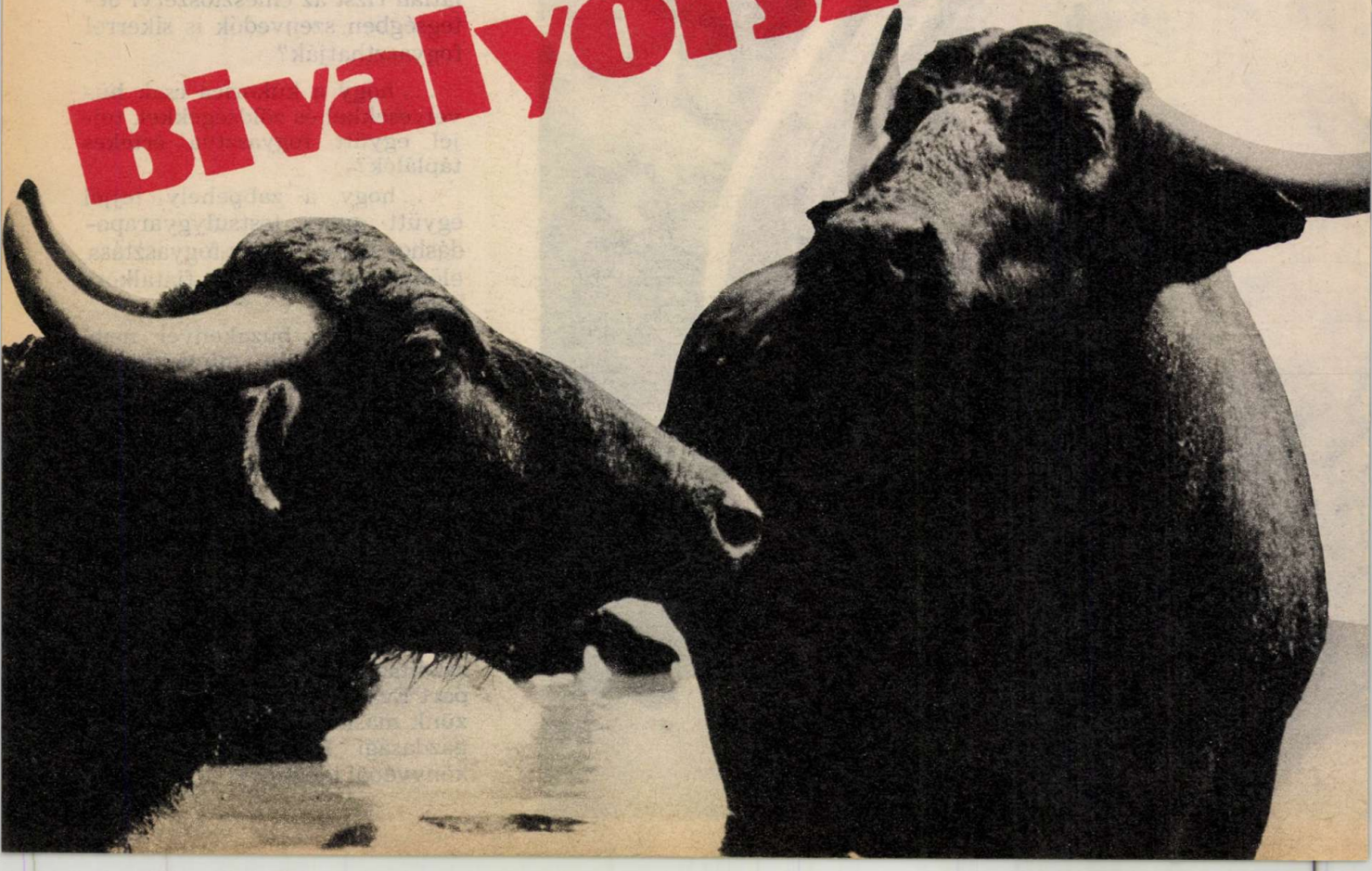

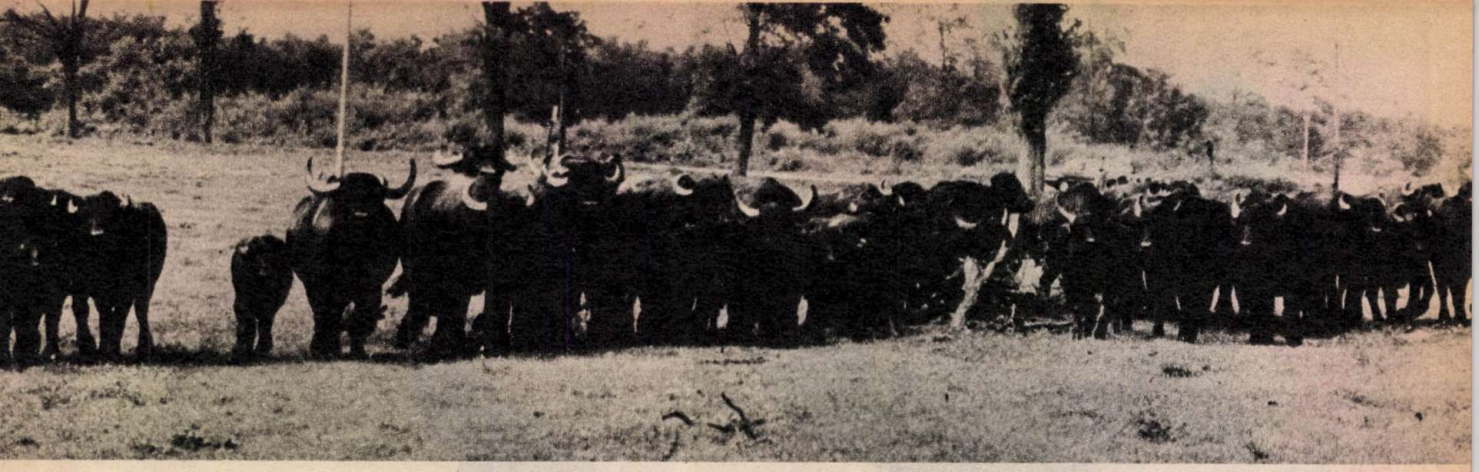

arénában van — emlékezik vissza némi bosszúsággal a hangjában Tátrai Kornél, a csorda gondozója. — Még szerencse, hogy az állat nyugodt maradt. Egy bika nyom hathétszáz kilót is, nem tudom, hogyan mentettük volna meg azt a férfit. A múltkor meg hiába szóltam egy családnak, hogy ne villogtassák annyit a fényképezőgép vakuját. Ha van valami, amire igazán érzékenyek, akkor ez az. Valamelyik tehén rájuk rontott, az utolsó pillanatban ugrasztottam neki a kutyákat.

CSÖNDES NAPOK

Mesélik, hogy a bivaly, bár lustának, és lomhának látszik, igen jó futó. Más kérdés, hogy most, a békésen legelésző csordának eszében sincs bebizonyítani ezt az állítást, sőt szép lassan odaballagnak a karámtól negyven-ötven méternyire lévő iszapos tavacskához, és mindannyian beleülnek a vízbe. A bivalycsorda magának túrta ezt a „pocsolyát", néhány szorgalmasabb tehén most is nekilát, szélesíti a partját. Amúgy a bivaly nincs meg a rendes napi fürdője nélkül. Nem csak a kacsaúsztatóban szokott megmártózni, hanem mélyít magának egy iszapos gödröt is, és ha nagyon csípnek a bögölyök, beleheveredik. A száradó sár és iszap páncélt képez a testén, s akkor már hiába támadják a dühös rovarok.

— Ez a félórás dagonyázás rendben tartja az állat lelkét is — int a víz felé Tátrai Kornél. — Ha most hirtelen kikergetném őket, egész nap olyan ingerlékenyek lennének, hogy még én sem mernék közel menni hozzájuk. Ázsiában, például Vietnam falvaiban még ma is a legfontosabb háziállatok egyike a bivaly, ott külön fürdőgödröt is ásnak számára az emberek. Ha alkonytájt nem adatik meg nekik a békés lubickolás, másnap nem engedik magukat az eke elé fogni kint a rizsföldeken.

A főnök és a gondozó egyébként Kápolnapuszta ellen beszél, amikor azt mondja, hogy a békés napokat szeretik igazán. Persze, amúgy jó dolog az, ha jön a sok turista, jönnek a külföldiek, s viszik messzi földre a Nagykanizsai Állami Gazdaság rezervátumának hírét... Csak hát a természet emberei ők, akik tudják, hogy annál gazdagabb a föld, minél több állatot éltet mezőivel. Ez az ötvenhat bivaly pedig nem sok. Tátrai Kornéléknak az ösztöneik is azt diktálják: vigyázni kell rájuk.

— S. F. —

Fotó: Szalay Béla

2 KERÉKKEL TÖBB...

III. RÉSZ

Alapszabály: Ha valakinek két kerékkel több van, az nem szuperzseni, hanem kerékpáros!

Becslések szerint a világon évente 25 millió kerékpárt gyártanak, hazánkban 4 millió a kerékpárosok száma, ezzel szemben minden magyar állampolgárra csak 0,6 cm kerékpárút jut!

1. A látszat csal: a kerékpár nem repül! Még maga Tolsztoj, Lenin, Roosevelt és III. Napóleon is a földön tekert! Igaz, biztosan nem olyan gépen, amelyre manapság azt mondanánk: szabályosan felszerelt. Vagyis nagy teherbírású, megbízható kormányberendezéssel, két, egymástól függetlenül működő fékkel, elöl 3 watt teljesítményű lámpával, hátul piros fényű lámpával és fényvisszaverővel ellátott kerékpár, csengővel és névtáblával. Hasznos kiegészítő a visszapillantó tükör, a kilométerszámláló, a csomagtartó, a kerékpáriakat, a pumpa, a szerszámtáska, a ragasztókészlet, a törlőrongy és a pótalkatrészek.

2. A kerékpárt a túra előtt illik ellenőrizni. A forgó alkatrészeket meg kell vizsgálni, a lánc feszességét, a fékek, lámpák működését, a küllők és a gumik állapotát is ajánlatos átnézni. Figyelem! A szereléseket ne harapófogóval, franciakulccsal vagy húsvágó bárddal végezzük! A kerékpár is érzékeny „lény"!

3. A csomagokat egyenletesen osszuk el, és mindig a távolsághoz illő kerékpárt válasszuk, mert különben úgy járunk, mint a képen látható barátunk. (A nyelvünkön...)

4. Sose feledjük: országúton mi vagyunk a gyengébbek! Egyáltalán TILOS:

- **Főútvonalon 12 éven aluliaknak biciklizni!**
- **Járdán kerekezni, ha erre az úttest is alkalmas!**
- **Kerékpáron 10 éven felüli személyt szállítani!**
- **Hiányos felszerelésű kerékpárral közlekedni!**
- **Kerékpárral más járművet vontatni, illetve más járműhöz kapaszkodni, és elengedett kormánnyal közlekedni!**

5. A legcélszerűbb egy hosszabb túrán reggel és este, a hűvösebb időben biciklizni, nagy kedvvel és kevés folyadékkal! Így kerülhetjük el a gyakori „műszaki pihenőt". (A módszert egyébként mindenkinek ajánljuk: ha nagyon kikészül a kerékpáros az emelkedőn, és ezt röstelli, akkor tegyen úgy, mintha sürgős javítanivaló akadna a gépen!...)

6. Végül egy mini bibliográfia kerékpárosoknak: Nagy Pál: Kis kerékpárszerelő, Ladányi Gedeon: Kerékpáros különpróba úttörőknek, Bakai László: Közlekedés kerékpárral, segédmotorral, O. K. B. T. Titkárság: Kerékpárral a forgalomban, Borbély Tibor: Kerékpáros 1×1, Dr. Tóth József: Kerékpáros túrázók kézikönyve.

7. És persze nem árt ismerni a KRESZT-t is...!